Rapport

Wachten meetbaar maken

Naar een landelijke standaard voor wachttijdregistratie in de specialistische jeugdhulp

Auteur(s) Hind Darid, Noah Hartkamp-Joosse

Versie definitief
Plaats Eindhoven, 22 september 2026

Inhoudsopgave

1 Vooraf: wat belangrijk is om te weten

Deel I

2 Introductie, context en opdracht

Deel II

3 Uitgangspunten voor standaardisatie

Deel III

4 De routes naar specialistische jeugdhulp

5 Wachttijd definiëren

Deel IV

6 Technisch advies: vertaling van iJW en landelijke gegevensuitwisseling

7 Juridische borging

8 Van standaard naar invoering: een lerende implementatiestrategie

9 Wat moet veranderen voor landelijke registratie

10 Wie nodig is om de standaard werkend te maken

11 Tot slot

Bijlagen

Bijlage 1. Onze aanpak

Bijlage 2. Toepassing van de standaard

Bijlage 3. Vertegenwoordiging projectteam

Bijlage 4. Vertegenwoordiging Klankbordgroep

Bijlage 5. Afzonderlijke gesprekken & interviews

Bijlage 6. Geraadpleegde documenten

1 Vooraf: wat belangrijk is om te weten

Dit rapport bevat een aantal keuzes en uitgangspunten die bepalend zijn voor de manier waarop de voorgestelde landelijke standaard moet worden gelezen en gebruikt. Omdat deze op verschillende plaatsen in het rapport terugkomen, zetten we de belangrijkste vooraf bij elkaar.

De huidige praktijk is niet uniform; de standaard is juist bedoeld om eenduidigheid te creëren

Gemeenten, aanbieders, wettelijke verwijzers en gecertificeerde instellingen werken op dit moment niet overal op dezelfde manier. Vergelijkbare stappen in toegang, verwijzing, besluitvorming, toewijzing en start van hulp worden verschillend ingericht, benoemd en geregistreerd. Ook binnen dezelfde route bestaan verschillen tussen gemeenten, regio's en aanbieders. Die diversiteit is een van de redenen waarom wachttijdgegevens nu moeilijk vergelijkbaar zijn.

De landelijke standaard beschrijft niet alleen de huidige praktijk, maar bepaalt vooral welke procesmomenten landelijk dezelfde betekenis moeten hebben. De uitvoering kan per route verschillen. Wel moeten vergelijkbare momenten op dezelfde manier worden geïnterpreteerd en geregistreerd. Daardoor hoeven processen niet volledig uniform te worden ingericht, maar kan het wel nodig zijn om bestaande werkprocessen en registraties aan te passen.

De huidige praktijk is daarom niet in alle gevallen het enige vertrekpunt. Waar wet- en regelgeving een duidelijk uitgangspunt biedt, sluit de standaard daarop aan. Ook wanneer de uitvoeringspraktijk op dit moment niet overal overeenkomstig is ingericht. De standaard beschrijft daarmee niet alleen hoe het nu gaat, maar ook welke mate van eenduidigheid nodig is om tot betrouwbare en vergelijkbare wachttijdinformatie te komen.

We meten niet al het wachten dat jeugdigen en gezinnen ervaren

Voor jeugdigen en gezinnen kan het wachten beginnen zodra zij een hulpvraag hebben of duidelijk wordt dat ondersteuning nodig is. De landelijke standaard richt zich op een specifiek deel daarvan: de periode vanaf het moment waarop is vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is tot het moment waarop die hulp daadwerkelijk start.

De periode daarvoor kan door een jeugdige of gezin wel degelijk als wachten worden ervaren. In die periode vindt echter ook vraagverheldering en beoordeling plaats en staat nog niet altijd vast dat specialistische jeugdhulp nodig is. Niet iedere hulpvraag leidt immers tot specialistische jeugdhulp.

De geregistreerde wachttijd is daarmee niet in alle gevallen gelijk aan de volledige periode die een jeugdige of gezin als wachten ervaart. Dit onderscheid is belangrijk bij het lezen en gebruiken van de gegevens. De standaard maakt een afgebakend en landelijk vergelijkbaar deel van het wachten meetbaar; daarmee wordt niet gesteld dat andere vormen van wachten niet relevant zijn.

Eén standaard betekent niet dat iedere route hetzelfde wordt

Jeugdigen kunnen via verschillende routes specialistische jeugdhulp ontvangen. In dit rapport worden drie hoofdroutes onderscheiden: de gemeentelijke route, de route via wettelijke verwijzers en de route via gecertificeerde instellingen of rechterlijke maatregelen. De verantwoordelijkheden en processtappen verschillen tussen deze routes.

De landelijke standaard probeert die verschillen niet weg te nemen. Zij zoekt binnen iedere route naar drie momenten met een vergelijkbare betekenis: het moment waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld, het moment waarop de hulp formeel wordt toegekend of beschikbaar wordt gesteld voor uitvoering en het moment waarop de hulp daadwerkelijk start. De concrete gebeurtenis waarmee zo'n moment wordt vastgelegd, kan per route verschillen. De betekenis van het registratiemoment moet echter zoveel mogelijk gelijk zijn. Juist daardoor kunnen wachttijden over verschillende routes heen op een vergelijkbare manier worden berekend en geduid.

Inhoudelijke betekenis is leidend, maar registratie moet uitvoerbaar zijn

Bij de ontwikkeling van de standaard is steeds gezocht naar een balans tussen inhoudelijke betekenis en praktische registreerbaarheid. Een moment kan vanuit het perspectief van jeugdige of gezin zeer relevant zijn, maar daarmee nog niet landelijk eenduidig en controleerbaar vast te leggen zijn. Andersom kan een administratieve datum eenvoudig beschikbaar zijn, terwijl deze weinig zegt over het moment waarop het wachten inhoudelijk begint of eindigt. Daarom is niet automatisch gekozen voor de gegevens die op dit moment al in systemen beschikbaar zijn. Eerst is bepaald welk procesmoment inhoudelijk moet worden gemeten. Vervolgens is gekeken hoe dat moment zo eenduidig mogelijk kan worden gedefinieerd en geregistreerd.

Tegelijkertijd is het uitgangspunt om voor de registratie zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaande processen en gegevensuitwisseling, waaronder het iJW-berichtenverkeer. Aanvullende registratie moet alleen worden gevraagd wanneer deze nodig is om wachttijden betrouwbaar te kunnen berekenen en duiden en de toegevoegde waarde opweegt tegen de administratieve belasting.

Wachttijd meten is niet hetzelfde als verklaren waarom iemand wacht

De drie registratiemomenten maken zichtbaar hoeveel tijd verstrijkt en in welk deel van het proces die tijd ontstaat. De registratie verklaart echter niet automatisch waarom die tijd ontstaat. Een langere wachttijd kan samenhangen met onvoldoende beschikbare capaciteit, maar ook met de inrichting van toegang of besluitvorming, de kenmerken van de hulpvraag, de organisatie van de keten of omstandigheden en voorkeuren van de jeugdige of het gezin. Ook bijvoorbeeld wenswachten of de inzet van overbruggingszorg kan van belang zijn bij de interpretatie van de gegevens. Wachttijdgegevens moeten daarom altijd in hun context worden geïnterpreteerd. Verschillen tussen gemeenten, regio's of aanbieders zijn niet zonder meer verschillen in functioneren of beschikbaarheid. De cijfers zijn een vertrekpunt om patronen zichtbaar te maken, nader te onderzoeken en het gesprek te voeren over waar en waarom wachten ontstaat.

De standaard maakt wachttijd meetbaar, maar bepaalt niet wat een aanvaardbare wachttijd is

Dit rapport ontwikkelt definities en registratiemomenten waarmee wachttijden op een eenduidige manier kunnen worden berekend en vergeleken. Daarmee wordt geen landelijke norm vastgesteld voor de vraag hoe lang een jeugdige maximaal zou mogen wachten. Het vaststellen van normen voor een aanvaardbare wachttijd valt buiten de scope van deze opdracht. De standaard creëert wel een basis waarop in de toekomst betrouwbaarder kan worden gevolgd hoe lang jeugdigen wachten en waar in het proces wachttijd ontstaat.

De standaard kent een bewuste afbakening

De standaard richt zich op specialistische jeugdhulp binnen de AMvB-zorgvormen en op de periode vanaf het vaststellen van de noodzaak tot de feitelijke start van hulp. Niet alle vormen van wachten en alle vormen van jeugdhulp vallen daarmee binnen de registratie. Ook zijn er praktijksituaties waarvoor nadere registratieregels nodig zijn. Hoofdstuk 4 beschrijft deze afbakening en hoofdstuk 5 gaat nader in op bijzondere situaties.

De inhoudelijke standaard en het implementatieadvies hebben een verschillende status

Tot slot is het belangrijk onderscheid te maken tussen de inhoudelijke standaard en het advies over de implementatie daarvan. De routes, uitgangspunten, definities en registratiemomenten vormen de technisch-inhoudelijke standaard, zoals beschreven in hoofdstuk 4 t/m 7. Deze is samen met de kerngroep ontwikkeld en getoetst aan deskundigheid uit het veld. Het implementatiedeel, hoofdstuk 8 t/m 10, heeft een ander karakter. Daarin wordt beschreven wat volgens & Van de Laar nodig is om de standaard daadwerkelijk landelijk werkend te maken. Dat betreft onder meer keuzes over fasering, werkprocessen, gegevensuitwisseling, regelgeving, governance, capaciteit en verantwoordelijkheden. Over die implementatiekeuzes is nog bestuurlijke en beleidsmatige afweging en besluitvorming nodig.

Een inhoudelijk gedragen definitie betekent daarmee niet dat alle voorwaarden voor landelijke toepassing al zijn ingevuld. Het advies in dit rapport is gebaseerd op de kennis, uitgangspunten en voorgestelde definities die op dit moment beschikbaar zijn. Deze vormen het vertrekpunt voor de vervolgfase, maar moeten in de praktijk nog worden getoetst op toepasbaarheid, uitvoerbaarheid en eenduidigheid. De uitkomsten daarvan kunnen aanleiding geven om definities, registratieregels of technische uitwerkingen aan te scherpen.

Deel I

Waarom landelijke wachttijdregistratie nu nodig is

2 Introductie, context en opdracht

2.1 Eenduidige wachttijdinformatie ontbreekt nog

Wachttijden in de jeugdhulp staan al langere tijd in de belangstelling. Voor jeugdigen en gezinnen is vooral van belang dat passende hulp tijdig beschikbaar is. Om te kunnen zien waar dat onder druk staat en waar verbetering nodig is, is betrouwbare informatie over wachttijden nodig.

Die basis ontbreekt op dit moment. Gemeenten, regio's en aanbieders gebruiken verschillende definities, meetmomenten en registratiewijzen. Het begrip *wachttijd* kan daardoor betrekking hebben op verschillende perioden: vanaf een eerste melding, een verwijzing, een beschikking, een toewijzing of een aanmelding bij een aanbieder. Een wachttijd van acht weken betekent daarmee niet noodzakelijkerwijs overal hetzelfde. Verschillen in cijfers zijn daardoor lastig te duiden: gaat het daadwerkelijk om een verschil in wachttijd, om een verschil in de inrichting van het proces of om een verschil in registratie?

Dat beperkt niet alleen de vergelijkbaarheid van gegevens. Het leidt ook tot extra werk. Aanbieders die in meerdere regio's actief zijn, hebben te maken met verschillende uitvragen en definities. Gemeenten en regio's verzamelen en interpreteren gegevens die niet altijd op dezelfde manier zijn opgebouwd. En op landelijk niveau ontbreekt een stabiele basis om ontwikkelingen in wachttijden en beschikbaarheid over regio's heen te volgen.

Het vraagstuk is daarmee tweeledig. We willen beter weten hoe lang jeugdigen en gezinnen wachten en waar in het proces die wachttijd ontstaat. Én de landelijke standaard moet nieuwe registraties en uitvragen zoveel mogelijk vervangen of vereenvoudigen, zodat de totale registratietijd voor gemeenten, regio's en aanbieders afneemt.

2.2 Wachttijdregistratie moet aansluiten op lopende standaardisatie

De ontwikkeling van een landelijke standaard voor wachttijden vindt plaats in een periode waarin op meerdere onderdelen van het jeugdhulpstelsel wordt gewerkt aan meer uniformiteit in processen, producten, definities en registratie. De Hervormingsagenda Jeugd zet onder meer in op betere data en monitoring en op vermindering van administratieve lasten door standaardisatie van producten, definities en registratieregels. Vanuit het programma Aanpak Wachttijden is de afgelopen jaren gewerkt aan het beter begrijpen en aanpakken van wachttijden in regio's. Een belangrijk inzicht daaruit is dat wachttijden niet alleen samenhangen met beschikbare behandelcapaciteit. Ook de inrichting van toegang, vraagverheldering, verwijzing, besluitvorming, doorstroom en uitstroom speelt een rol.

Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de landelijke productstructuur voor de AMvB-zorgvormen, definities en registratieregels die voortkomen uit het programma standaardisatie en de doorontwikkeling van de iStandaarden. Het landelijk aanmeldformulier kan hierbij een raakvlak vormen, maar is op dit moment minder bepalend voor de keuzes rond wachttijdregistratie. De Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg brengt daarnaast nieuwe taken rond vroegsignalering en stelselonderzoek naar beschikbaarheid met zich mee. Ook voor de centrale monitoring van het jeugdstelsel is vergelijkbare informatie nodig.

Deze ontwikkelingen raken elkaar. De productstructuur bepaalt mede *waarover* we informatie willen verzamelen. Definities en registratieregels uit het programma standaardisatie bepalen mede welke begrippen en momenten in het proces worden gebruikt. De iStandaarden zijn van belang voor de vraag hoe gegevens uiteindelijk structureel kunnen worden uitgewisseld. En landelijke monitoring vraagt dat de informatie die daaruit voortkomt ook daadwerkelijk vergelijkbaar is.

Het ligt daarom niet voor de hand om voor wachttijden een afzonderlijke registratiewereld op te bouwen. De opgave is juist om de definitie en registratie van wachttijden zoveel mogelijk te verbinden met de ontwikkelingen die al in gang zijn.

2.3 Nu keuzes maken voorkomt losse registraties achteraf

De behoefte aan eenduidige wachttijdinformatie bestaat al langer. De samenloop van bovenstaande ontwikkelingen maakt dat keuzes over de landelijke systematiek nu nodig zijn.

Met de inwerkingtreding van de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg per 1 januari 2026 heeft ook de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) een rol gekregen in het jeugdstelsel. De NZa heeft onder meer de taak om risico's voor de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp vroegtijdig te signaleren. Om ontwikkelingen te kunnen volgen en signalen goed te kunnen duiden, is vergelijkbare informatie nodig. Ook de voornemens voor de invoering van een eigen bijdrage in de jeugdhulp maken eenduidige registratie belangrijker. Daarvoor moet onder meer helder zijn wanneer jeugdhulp start en eindigt en hoe deze momenten worden vastgelegd.

Daar komt bij dat de behoefte aan vergelijkbare informatie ook bij gemeenten en regio's toeneemt. Zij hebben beter inzicht nodig in wachttijden en beschikbaarheid om knelpunten te herkennen en het gesprek met aanbieders te voeren over toegang, capaciteit en doorstroom. Landelijke partijen hebben gegevens nodig om ontwikkelingen in het stelsel te volgen. Voor aanbieders is het van belang dat deze informatiebehoeften niet leiden tot steeds meer afzonderlijke uitvragen. Een landelijke basis helpt om lokale, regionale en landelijke informatie zoveel mogelijk vanuit dezelfde definities en registratiemomenten op te bouwen.

Tegelijkertijd lopen trajecten waarin keuzes worden gemaakt over begrippen, gegevens en gegevensuitwisseling, zoals de landelijke productstructuur, definities en registratieregels vanuit het programma standaardisatie[1] en de doorontwikkeling van de iStandaarden. Het landelijk aanmeldformulier kan daarbij een raakvlak vormen, maar is niet het primaire vertrekpunt voor deze standaard. De keuzes over wachttijden moeten tijdig op deze ontwikkelingen aansluiten. Aanpassingen in werkprocessen, software, gegevensuitwisseling en eventueel regelgeving kosten tijd en kennen hun eigen ontwikkel- en besluitvormingscycli.

Juist daarom is dit het moment om overeenstemming te bereiken over de basis: wat verstaan we onder wachttijd, welke momenten moeten daarvoor worden vastgelegd en hoe zorgen we ervoor dat deze onderdeel kunnen worden van de informatievoorziening? Als deze keuzes te laat worden gemaakt, bestaat het risico dat landelijke ontwikkelingen niet goed op elkaar aansluiten, wachttijdinformatie achteraf moet worden toegevoegd of afzonderlijke uitvragen nodig blijven.

De urgentie zit daarmee niet in het zo snel mogelijk invoeren van een nieuwe registratie. Het gaat erom nu de inhoudelijke keuzes te maken die nodig zijn om straks tot een werkbare landelijke systematiek te komen. Een systematiek die landelijke monitoring mogelijk maakt, maar juist ook gemeenten en regio's helpt om beter zicht te krijgen op wachttijden en beschikbaarheid in hun eigen praktijk.

2.4 De opdracht is één landelijke definitie mét een implementatieplan

Tegen deze achtergrond heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) & Van de Laar gevraagd om samen met gemeenten, aanbieders en andere betrokken partijen te komen tot landelijke en uniforme definities van wachttijden in de jeugdhulp en een advies over de implementatie daarvan op korte, middellange en lange termijn.

Het doel is één landelijke manier te ontwikkelen om wachttijden in de specialistische jeugdhulp te definiëren, registreren en berekenen. Daarvoor is overeenstemming nodig over de begrippen die we gebruiken en over de momenten die bepalend zijn voor het begin, verloop en einde van de wachttijd. De gekozen momenten moeten inhoudelijk betekenisvol zijn, maar ook bruikbaar in de praktijk. Ze moeten passen bij de verschillende routes naar specialistische jeugdhulp en voldoende eenduidig zijn om uiteindelijk in processen en systemen te kunnen worden vastgelegd. Daarmee is de opdracht nadrukkelijk meer dan een definitievraagstuk. Ook moet duidelijk worden wat nodig is om van een inhoudelijk gedragen definitie naar landelijke toepassing te komen. Het rapport werkt daarom twee zaken uit: de landelijke definities en registratiemomenten voor wachttijden en de stappen die nodig zijn om deze te implementeren en te borgen. Het onderscheid in status tussen beide onderdelen is toegelicht in hoofdstuk 1.

[1] Voor Jeugd & Gezin. (z.d.). Standaardisatie van specialistische zorgvormen. Geraadpleegd op 15 augustus 2026, van https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/hervormingsagenda-jeugd/standaardisatie-van-specialistische-zorgvormen

2.5 De standaardisatie richt zich op specialistische jeugdhulp vanaf vastgestelde noodzaak

De opdracht richt zich op wachttijden binnen de specialistische jeugdhulp, in het bijzonder de zorgvormen die onder de AMvB-zorgvormen[2] vallen. Waar wij in dit rapport spreken over specialistische jeugdhulp, bedoelen wij specifiek specialistische jeugdhulp die valt onder de AMvB-zorgvormen, tenzij anders aangegeven. Daarbij kijken we naar de periode vanaf het moment waarop wordt vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is tot het moment waarop die hulp daadwerkelijk start.

De systematiek moet recht doen aan de verschillende routes waarlangs jeugdigen specialistische jeugdhulp kunnen ontvangen. Het gaat om de gemeentelijke route, de route via wettelijke verwijzers en de route waarin een gecertificeerde instelling of strafrechtelijke maatregel een rol speelt. De processen verschillen, maar de uiteindelijke definities moeten zo worden vormgegeven dat wachttijden over deze routes heen op een vergelijkbare manier kunnen worden bepaald.

Jeugdbescherming en jeugdreclassering zelf vallen buiten de scope. Gecertificeerde instellingen zijn wel relevant voor zover zij betrokken zijn bij de toeleiding naar specialistische jeugdhulp. In dat geval gaat het om de wachttijd tot de specialistische jeugdhulp.

Ook specialistische jeugdhulp die via een persoonsgebonden budget (PGB) wordt ingezet, valt buiten de scope van deze opdracht. Landelijke cijfers over welk deel van de PGB's betrekking heeft op specialistische jeugdhulp ontbreken. PGB kent een andere aanmeld- en uitvoeringsroute dan zorg in natura. Bovendien betreft hulp via PGB een aanzienlijk deel vanuit het sociale netwerk.[3] De PGB wordt daarom binnen deze opdracht niet meegenomen in de landelijke registratie van wachttijden. Circa 3% van de jeugdigen die jeugdhulp ontvangen maakt gebruik van een PGB.

De opdracht omvat het ontwikkelen van de inhoudelijke basis en het uitwerken van de route naar implementatie. De daadwerkelijke implementatie in alle systemen en regio's, de ontwikkeling van een landelijke databank en het vaststellen van normen voor wat een aanvaardbare wachttijd is, maken geen onderdeel uit van deze opdracht.

2.6 Leeswijzer

Dit rapport is opgebouwd in vier delen. Deel I beschrijft waarom landelijke wachttijdregistratie nodig is en bakent de opdracht af. Deel II benoemt de uitgangspunten waaraan een landelijke standaard moet voldoen. Deel III werkt de routes, definities en registratiemomenten uit. Deel IV beschrijft wat nodig is om de standaard stapsgewijs in te voeren, te borgen en werkend te maken in het jeugdstelsel.

De status van de delen verschilt. Deel II en III bevatten de inhoudelijke standaard die met de kerngroep is ontwikkeld en in het veld is getoetst. Deel IV bevat het implementatieadvies van &VDL over de stappen, randvoorwaarden en besluitvorming die nodig zijn om deze standaard landelijk werkend te maken.

---

[2] Besluit verbetering beschikbaarheid jeugdzorg, Stb. 2025, 357, art. I, onderdeel C (art. 2.2.3 Besluit Jeugdwet).

[3] KPMG (2020), *Rapportage onderzoek financiering informele zorg*, in opdracht van het ministerie van VWS, 4 september 2020. Uit het onderzoek naar pgb-bestedingen over 2019 blijkt dat informele zorg een substantieel onderdeel vormt van pgb-gefinancierde zorg. Bij pgb's vanuit de Jeugdwet is bovendien relatief vaak sprake van een familieband tussen budgethouder en informele zorgverlener en wonen zij relatief vaak op hetzelfde adres.

Deel II

Een landelijke standaard moet herkenbaar en uitvoerbaar zijn

3 Uitgangspunten voor standaardisatie

Landelijke definities werken alleen wanneer zij inhoudelijk herkenbaar én uitvoerbaar zijn. Daarom begint de standaardisatie bij een aantal gedeelde uitgangspunten voor het kiezen van registratiemomenten en het duiden van wachttijdgegevens. De kern van deze uitgangspunten is dat één landelijke standaard verschillende perspectieven met elkaar moet verbinden. Wachttijd moet herkenbaar zijn vanuit het perspectief van jeugdige en gezin, uitvoerbaar zijn in de dagelijkse praktijk van gemeenten, regio's en aanbieders en ook voldoende juridisch, technisch en administratief houdbaar zijn om landelijk te kunnen registreren en vergelijken.

3.1 Wachttijd moet inhoudelijk betekenisvol én registreerbaar zijn

Een landelijke standaard moet aansluiten bij het wachten zoals jeugdigen en gezinnen dat ervaren én uitvoerbaar zijn in de praktijk. Daarbij moeten drie perspectieven bij elkaar worden gebracht: het perspectief van jeugdige en gezin, de uitvoeringspraktijk en de juridische, technische en administratieve werkelijkheid. Registratiemomenten moeten daarom inhoudelijk betekenisvol, objectief vast te stellen en landelijk vergelijkbaar zijn. Niet ieder inhoudelijk relevant moment voldoet daaraan. Een eerste hulpvraag, melding of gesprek kan voor jeugdigen en gezinnen het begin van wachten markeren, maar is niet altijd eenduidig vast te leggen en betekent nog niet dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Omgekeerd kan een administratief moment goed registreerbaar zijn, zonder dat het inhoudelijk het juiste begin- of eindpunt van wachttijd markeert. De standaard zoekt daarom naar momenten die beide perspectieven verbinden. Dit uitgangspunt vormt het toetsingskader voor de definities en registratiemomenten in de volgende hoofdstukken.

3.2 De standaard vraagt om eenduidige, uitlegbare en uitvoerbare registratiemomenten

De volgende uitgangspunten vormen het kader voor de ontwikkeling van definities en registratieregels. Ze zijn in het proces gebruikt om inhoudelijke keuzes te toetsen op uitvoerbaarheid, vergelijkbaarheid en uitlegbaarheid.

3.2.1 Eenduidige en meetbare momenten

Om wachttijden betrouwbaar en vergelijkbaar te maken, moeten de start- en eindmomenten helder en objectief vast te stellen zijn. Alleen dan kunnen gegevens op een consistente manier worden geregistreerd en gebruikt voor monitoring en sturing. Dit vraagt om definities die inhoudelijk logisch zijn én aansluiten bij momenten die in de praktijk herkenbaar, reproduceerbaar en vast te leggen zijn. De gekozen momenten moeten voldoende concreet zijn om interpretatieverschillen tussen gemeenten, regio's, verwijzers en aanbieders zoveel mogelijk te beperken.

Naast het vaststellen van de noodzaak en de start van de zorg is het van belang om een tussenliggend moment te onderscheiden. Daarmee kan niet alleen de totale wachttijd worden berekend, maar wordt ook zichtbaar in welk deel van het proces het wachten ontstaat. Dit maakt de informatie bruikbaarder voor gemeenten, regio's en aanbieders om wachttijden te duiden en gericht te verbeteren.

3.2.2 Uniformiteit in toepassing

Landelijke vergelijkbaarheid vraagt om uniforme toepassing van definities en registratieregels. Verschillen in interpretatie of registratie leiden al snel tot afwijkende uitkomsten, zonder dat er daadwerkelijk verschil is in wachttijden. Daarom ligt de nadruk op het beperken van interpretatieruimte en het stimuleren van een consistente werkwijze voor gemeenten, regio's, verwijzers en aanbieders. Uniformiteit betekent niet dat alle routes hetzelfde zijn ingericht, maar wel dat vergelijkbare procesmomenten op dezelfde manier worden vertaald naar registratiedatums.

Dit is in het bijzonder van belang omdat de routes naar specialistische jeugdhulp van elkaar verschillen. Een jeugdige kan via de gemeente, een wettelijke verwijzer of een gecertificeerde instelling bij een aanbieder terechtkomen. De processtappen en verantwoordelijkheden verschillen per route. Tijdens het proces van formulering van definities is zichtbaar geworden dat gemeenten, regio's en aanbieders in het land

verschillende werkwijzen gebruiken voor vergelijkbare stappen in toegang, toeleiding en start van hulpverlening. De landelijke standaard moet vooral richting geven aan de betekenis van de momenten die worden vastgelegd. Daarmee vormt de standaard een aanzet om meer uniformiteit te creëren door ervoor te zorgen dat vergelijkbare processtappen op een vergelijkbare manier worden geïnterpreteerd en geregistreerd. De betekenis van de registratiemomenten moet echter zoveel mogelijk gelijk blijven. Alleen dan ontstaat één landelijke definitie die over de verschillende routes heen bruikbaar is.

3.2.3 Transparantie en uitlegbaarheid

De definities moeten begrijpelijk zijn voor alle betrokkenen: van jeugdigen en gezinnen tot uitvoerders, beleidsmakers en toezichthouders. Dit betekent dat niet alleen de definities zelf duidelijk moeten zijn, maar ook de keuzes daarachter. Transparantie helpt om vertrouwen te creëren in de cijfers en maakt het mogelijk om wachttijden betekenisvol te duiden. Dat is belangrijk omdat wachttijdcijfers laten zien hoeveel tijd er verstrijkt, maar niet vanzelf verklaren waarom die tijd ontstaat.

Wachttijdgegevens moeten daarom altijd in hun context worden bekeken. Verschillen tussen gemeenten, regio's of aanbieders kunnen samenhangen met de inrichting van de toegang, het type hulp, de beschikbare capaciteit of de wijze waarop de keten is georganiseerd. De cijfers zijn daarmee een vertrekpunt voor analyse en gesprek en niet zonder meer een oordeel over het functioneren van een gemeente, regio of aanbieder.

3.2.4 Aansluiting op bestaande processen en gegevensuitwisseling

Voor structurele landelijke registratie is aansluiting op bestaande registraties en gegevensuitwisseling essentieel. Het iJW-berichtenverkeer is daarbij een belangrijk aanknopingspunt, omdat het aansluit op de bestaande gegevensuitwisseling tussen gemeenten en aanbieders. Tegelijkertijd vraagt wachttijdregistratie om nadere uitwerking van de benodigde datumvelden, definities, validaties en technische aanpassingen.

Aansluiten op bestaande registraties helpt om de administratieve belasting te beperken en vergroot de kans op structurele toepassing. De standaard moet daarom zoveel mogelijk gebruikmaken van bestaande processen, zonder dat bestaande administratieve gewoonten automatisch bepalend worden voor de inhoudelijke definitie van wachttijd.

Waar aanvullende registratie nodig blijkt, moet de toegevoegde waarde daarvan opwegen tegen de extra administratieve belasting. Het uitgangspunt is niet om zoveel mogelijk informatie over het proces te verzamelen, maar om de gegevens vast te leggen die nodig zijn om wachttijden eenduidig te berekenen en betekenisvol te kunnen duiden en die in de plaats kan komen van bestaande lokale en regionale registraties.

Deel III

Drie registratiemomenten maken wachttijd vergelijkbaar

4 De routes naar specialistische jeugdhulp

Jeugdigen bereiken specialistische jeugdhulp via verschillende routes. Juist die routes bepalen waar de drie registratiemomenten in de praktijk ontstaan: het vaststellen van de noodzaak, de formele toekenning of beschikbaarstelling en de feitelijke start van hulpverlening. Daarom beschrijft dit hoofdstuk eerst de drie hoofdroutes naar specialistische jeugdhulp. Die routebeschrijving vormt de opstap naar hoofdstuk 5, waarin de gezamenlijke procesmomenten worden vertaald naar één landelijke definitie van wachttijd.

Afhankelijk van de route kan de noodzaak voor specialistische jeugdhulp worden vastgesteld door de gemeente, een wettelijke verwijzer (zoals huisarts), een gecertificeerde instelling of voortkomen uit een strafrechtelijke maatregel. Ook het moment waarop de hulp formeel wordt toegekend of beschikbaar wordt gesteld, verschilt per route.

Deze verschillen zijn belangrijk voor de registratie van wachttijden. Wanneer per route andere procesmomenten worden gebruikt, ontstaat het risico dat wachttijden niet vergelijkbaar zijn. Tegelijkertijd is volledige uniformiteit alleen mogelijk als de standaard aansluit bij de praktijk van de verschillende routes. De uitdaging is daarom om een systematiek te ontwikkelen die recht doet aan de verschillen in toegang en besluitvorming, maar die uiteindelijk wel leidt tot één landelijke manier van meten.

Voor dit rapport zijn drie hoofdroutes onderscheiden:

1. De gemeentelijke route;
2. De route via wettelijke verwijzers;
3. De route via gecertificeerde instellingen of strafrechtelijke maatregelen.

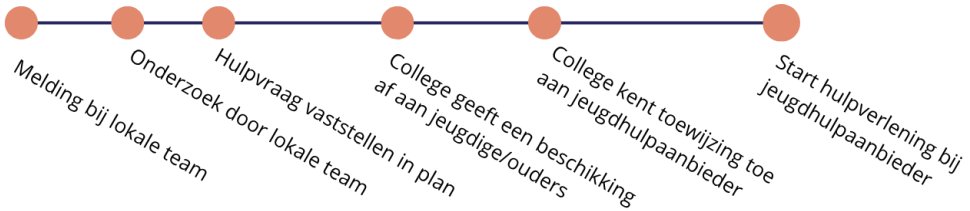
Per route lichten we toe hoe de hulpvraag ontstaat, wie betrokken is bij de beoordeling en besluitvorming, en hoe de hulp uiteindelijk bij een aanbieder terechtkomt. Daarbij zoeken we in iedere route naar momenten met een vergelijkbare functie:

- het moment waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld;
- het moment waarop deze hulp formeel is toegekend of beschikbaar is voor uitvoering, en;
- het moment waarop de hulp daadwerkelijk start.

Deze procesmomenten vormen de basis voor hoofdstuk 5, waarin we deze vertalen naar een definitie van wachttijd en bijbehorende registratiemomenten.

4.1 Verwijsroute via gemeenten

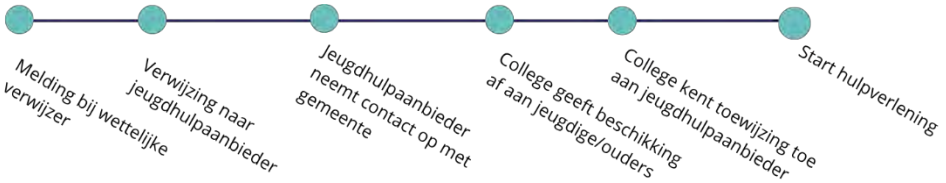
De eerste route loopt via de gemeente. In deze route meldt een jeugdige of gezin zich bij de gemeentelijke toegang, het lokale team of een vergelijkbare voorziening. Vervolgens wordt de hulpvraag onderzocht door een professional, die beoordeelt welke ondersteuning passend is. Dit kan leiden tot ondersteuning in het lokale veld, maar ook tot de conclusie dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

Wanneer specialistische jeugdhulp nodig is, wordt dit doorgaans vastgelegd in een plan van aanpak, perspectiefplan, gezinsplan, ondersteuningsplan of vergelijkbaar document. Daarna neemt de gemeente een formeel besluit over de inzet van jeugdhulp, meestal in de vorm van een beschikking. Vervolgens wordt de hulp toegewezen of beschikbaar gesteld aan een jeugdhulpaanbieder, waarna de hulpverlening kan starten.

Binnen deze route ligt de toegang, beoordeling en besluitvorming in belangrijke mate bij de gemeente. Dat maakt de gemeentelijke route relatief goed herkenbaar voor registratie, omdat het proces meestal bestaat uit vraagverheldering, het vaststellen van de noodzaak voor specialistische jeugdhulp, besluitvorming en toewijzing aan een aanbieder.

4.2 Verwijsroute via wettelijke verwijzer (m.u.v. GI's en strafrechtelijke maatregel)

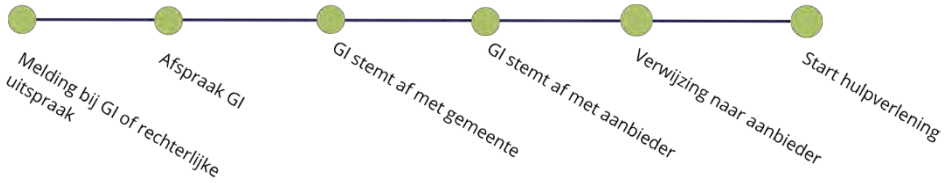

De tweede route loopt via wettelijke verwijzers, zoals huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten. In deze route wordt de jeugdige niet eerst via de gemeentelijke toegang geleid, maar rechtstreeks verwezen naar een jeugdhulpaanbieder. De verwijzing geldt voor deze standaard als inhoudelijke vaststelling van de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wanneer de verwijzing voldoende specifiek ziet op specialistische jeugdhulp binnen de scope van dit rapport. De aanbieder beoordeelt vervolgens of de jeugdige bij de aanbieder op de juiste plek is en welke hulp passend is.

De aanbieder neemt vervolgens contact op met de gemeente om de inzet van jeugdhulp administratief te laten verwerken en de hulp beschikbaar te stellen voor uitvoering. De gemeente beoordeelt daarbij niet opnieuw de inhoudelijke noodzaak van de verwijzing, maar heeft wel een rol in de bekostiging, de administratieve verwerking en de aansluiting op passend gecontracteerd aanbod. In de uitvoeringspraktijk gebeurt dit vaak via een verzoek om toewijzing of een vergelijkbare administratieve stap tussen aanbieder en gemeente.

Deze route verschilt van de gemeentelijke route doordat het inhoudelijke startpunt van het traject ligt bij de verwijzing door de wettelijke verwijzer. De formele administratieve verwerking vindt echter plaats in de relatie tussen aanbieder en gemeente. Daardoor vraagt deze route om specifieke afspraken over welk procesmoment functioneel overeenkomt met het moment waarop de hulp beschikbaar is voor uitvoering en hoe dit wordt geregistreerd.

4.3 Verwijsroute via Gecertificeerde instellingen of met strafrechtelijke maatregel

De derde route loopt via gecertificeerde instellingen of via een rechterlijke of strafrechtelijke maatregel. Hoewel gecertificeerde instellingen ook een wettelijke verwijspositie hebben, nemen zij binnen het jeugdstelsel een bijzondere positie in. Zij handelen binnen het kader van jeugdbescherming of jeugdreclassering en kunnen, afhankelijk van de situatie, bepalen welke jeugdhulp noodzakelijk is voor de uitvoering van de maatregel. In deze route kan specialistische jeugdhulp op verschillende manieren tot stand komen. Een gecertificeerde instelling (hierna: GI) kan rechtstreeks afstemmen met een aanbieder, een bepaling jeugdhulp afgeven of via de gemeente laten verwerken dat hulp beschikbaar wordt gesteld. Ook kan een rechterlijke of strafrechtelijke beslissing rechtstreeks bepalend zijn voor de inzet van specialistische jeugdhulp.

4.4 Drie gedeelde procesmomenten maken landelijke vergelijking mogelijk

Hoewel deze routes in de praktijk verschillend zijn ingericht, zijn drie functioneel vergelijkbare momenten te onderscheiden:

1. het moment waarop wordt vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is;
2. het moment waarop deze hulp formeel is toegekend of beschikbaar is voor uitvoering, en;
3. de start van de hulpverlening.

Juist deze overeenkomst maakt het mogelijk om wachttijd landelijk eenduidig te definiëren. Door niet één specifieke route als uitgangspunt te nemen, maar aan te sluiten bij de gezamenlijke procesmomenten, ontstaat een systematiek die toepasbaar is op de verschillende toegangsroutes én voldoende vergelijkbaar is voor landelijke registratie en monitoring.

5 Wachttijd definiëren

In het volgende hoofdstuk vertalen we deze proceslogica naar een definitie van wachttijd. Daarbij werken we uit welke momenten als start-, tussen- en eindpunt van wachttijd worden gebruikt en hoe deze per verwijsroute kunnen worden geregistreerd.

De drie verwijsroutes komen samen in één landelijke definitie van wachttijd. Die definitie rust op drie registratiemomenten. Met deze momenten kan de totale wachttijd worden berekend en, waar de processtappen afzonderlijk van elkaar plaatsvinden, worden uitgesplitst in toeleidingswachttijd en hulpverleningswachttijd. Hiermee wordt zichtbaar of wachttijd vooral ontstaat vóór het moment waarop de hulp formeel is toegekend of beschikbaar is voor uitvoering, of juist daarna, wanneer de jeugdige wacht op de start van de specialistische hulp.

De wachttijd die met deze standaard wordt gedefinieerd en geregistreerd, wordt berekend op basis van vastgelegde registratiemomenten in processen en gegevensuitwisseling, waaronder het iJW-berichtenverkeer. Wanneer de hulpverlening is gestart, kan op basis van deze momenten de gerealiseerde wachttijd worden berekend: de tijd die is verstreken tussen het vaststellen van de noodzaak, de formele toekenning of beschikbaarstelling en de start van de hulpverlening.

Dezelfde registratiemomenten bieden mogelijk ook inzicht in lopende wachttijden. Wanneer de hulpverlening nog niet is gestart, kan op een peildatum worden bepaald hoe lang een jeugdige op dat moment wacht sinds een eerder geregistreerd moment. Daarmee kan de standaard naast gerealiseerde wachttijden mogelijk ook informatie opleveren over jeugdigen die op dat moment nog wachten. De NZa onderzoekt nader op welke wijze dergelijke informatie kan worden benut voor monitoring. De standaard levert geen actuele beschikbaarheidsinformatie of voorspelling van verwachte wachttijden via het iJW-berichtenverkeer. De gestandaardiseerde definities kunnen daarvoor wel als basis dienen. Beschikbaarheidsinformatie of verwachte wachttijden kunnen dan via gerichte uitvragen worden verzameld, waarbij dezelfde definities worden gebruikt als in de landelijke wachttijdstandaard.

In de paragrafen hierna wordt per registratiemoment uitgewerkt wat wordt bedoeld, hoe het moment per verwijsroute kan worden herkend en welke situaties extra aandacht vragen bij registratie en duiding.

5.1 Definitie van wachttijd

Wij definiëren wachttijd als volgt:

> *"De periode tussen het moment waarop wordt vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is en het moment waarop deze hulp daadwerkelijk start."*

De totale wachttijd loopt daarmee van het moment waarop de noodzaak tot specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld, tot het moment waarop de hulp feitelijk begint.

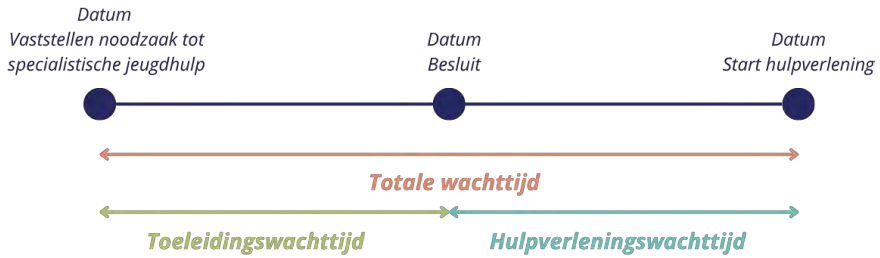
Deze definitie betekent dat wachttijd niet start bij de eerste algemene hulpvraag, maar bij het moment waarop wordt vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Daarmee blijft ruimte voor vraagverheldering, ondersteuning in het lokale veld en inzet van stevige lokale teams. Niet iedere hulpvraag hoeft immers te leiden tot specialistische jeugdhulp. Pas wanneer specialistische jeugdhulp noodzakelijk wordt geacht, start de wachttijd zoals bedoeld in deze standaard.

Deze afbakening betekent dat de geregistreerde wachttijd niet altijd gelijk is aan de volledige periode die een jeugdige of gezin als wachten ervaart. Een jeugdige kan ook tijdens vraagverheldering of voorafgaand aan de vaststelling dat specialistische jeugdhulp nodig is wachten. Die periode valt buiten deze landelijke definitie.

5.2 Registratie van wachttijden

Om wachttijd goed te kunnen duiden, wordt de definitie van totale wachttijd opgesplitst in twee onderdelen: toeleidingswachttijd en hulpverleningswachttijd. Deze splitsing maakt zichtbaar waar vertraging ontstaat in het proces.

De totale wachttijd bestaat uit:
Totale wachttijd = toeleidingswachttijd + hulpverleningswachttijd

1. **Toeleidingswachttijd** is de periode tussen het vaststellen van de noodzaak voor specialistische jeugdhulp en het formele besluit of de formele beschikbaarstelling van die hulp.
2. **Hulpverleningswachttijd** is de periode tussen het formele besluit of de formele beschikbaarstelling van specialistische jeugdhulp en de daadwerkelijke start van de hulpverlening.

Dit onderscheid is belangrijk, omdat wachttijd verschillende oorzaken kan hebben. Vertraging kan ontstaan in de fase van besluitvorming en toeleiding, maar ook nadat de hulp beschikbaar is voor uitvoering en de jeugdige wacht op start bij een aanbieder. Zonder dit onderscheid blijft onduidelijk waarop een jeugdige precies wacht.

Voor het meten van wachttijden zijn dan drie datums nodig:
1. vaststellen noodzaak voor specialistische jeugdhulp;
2. beschikkingsdatum/formeel besluitmoment, en;
3. startdatum van de hulpverlening.

Deze drie momenten hebben in iedere route dezelfde functie, maar kunnen in de praktijk aan een ander document, besluit of administratief moment zijn gekoppeld. Daarom werken we per registratiemoment uit hoe dit binnen de drie routes kan worden vastgesteld

5.3 Vaststellen noodzaak specialistische jeugdhulp

De datum waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld vormt het startpunt van de totale wachttijd. Vanaf dit moment is niet langer alleen sprake van een algemene hulpvraag, vraagverheldering of ondersteuning in het lokale veld, maar is vastgesteld dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

Deze datum is belangrijk, omdat zij het moment markeert waarop de jeugdige of het gezin, inhoudelijk gezien, wacht op specialistische jeugdhulp. Daarmee sluit dit meetmoment beter aan bij het perspectief van jeugdige en gezin dan een registratie die pas begint op het moment van beschikking, toewijzing of aanmelding bij een aanbieder.

Tegelijkertijd moet dit moment voldoende objectief en controleerbaar zijn. Daarom wordt niet aangesloten bij het moment waarop een hulpvraag voor het eerst wordt uitgesproken, maar bij het moment waarop een bevoegde professional vastlegt dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

Wij definiëren de datum vaststellen noodzaak als volgt:

> *"De datum waarop een daartoe bevoegde professional vaststelt en vastlegt in een afgerond plan van aanpak dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is."*

Het vaststellen van de noodzaak markeert de overgang van vraagverheldering, ondersteuning of beoordeling naar het wachten op specialistische jeugdhulp.

5.3.1 Toelichting bevoegde professional

Met een bevoegde professional bedoelen we de professional of instantie die binnen de betreffende route bevoegd is om de noodzaak voor specialistische jeugdhulp vast te stellen. Dit verschilt per route. In de gemeentelijke route gaat het bijvoorbeeld om de gemeentelijke toegang, het lokale team, de jeugdconsulent of de gezinswerker van de gemeente. In de

route via wettelijke verwijzers gaat het om de wettelijke verwijzers die op grond van de Jeugdwet rechtstreeks naar jeugdhulp kunnen verwijzen.

Hoewel gecertificeerde instellingen en rechterlijke of justitiële verwijzers ook een wettelijke verwijspositie hebben, behandelen we deze in dit rapport als een afzonderlijke route. De aanleiding tot jeugdhulp en de proceslogica verschillen daar namelijk van de reguliere route via wettelijke verwijzers: de inzet van hulp hangt samen met een kinderbeschermingsmaatregel, jeugdreclassering of rechterlijke/justitiële beslissing.

Onder bevoegde professionals en instanties vallen in ieder geval:

- de jeugdconsulent of gezinswerker van de gemeente, voor zover deze binnen de gemeentelijke route bevoegd is om de noodzaak voor specialistische jeugdhulp vast te stellen;
- de huisarts;
- de jeugdarts;
- de medisch specialist;
- de gecertificeerde instelling, voor zover deze binnen het kader van een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering bepaalt dat jeugdhulp noodzakelijk is;
- de jeugdbeschermer of jeugdreclasseerder die binnen het kader van een civielrechtelijke of strafrechtelijke maatregel vaststelt welke specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

5.3.2 Gemeentelijke route

In de gemeentelijke route is dit de datum waarop in het plan van aanpak, perspectiefplan, gezinsplan, ondersteuningsplan of vergelijkbaar document is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. In dit rapport gebruiken we hiervoor de verzamelterm plan van aanpak. Daarmee bedoelen we nadrukkelijk niet het hulpverleningsplan van de aanbieder, maar het document waarin de gemeentelijke toegang of het lokale team onderbouwt welke hulp nodig is.

Het gaat om de datum waarop in het plan inhoudelijk is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Dit moment kan voorafgaan aan het formele besluit over de inzet van specialistische jeugdhulp. De datum van dat besluit vormt het tweede registratiemoment en wordt in paragraaf 5.4 uitgewerkt.

Voorbeeld van correcte registratie voor de gemeentelijke route:

- De datum waarop in het afgeronde plan van aanpak is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

Voorbeelden die niet als datum vaststellen noodzaak gelden bij de gemeentelijke route:

- de datum waarop een jeugdige of ouder voor het eerst contact zoekt met de gemeente;
- de datum van een algemene melding waarbij nog niet duidelijk is welke hulp nodig is;
- de datum van een eerste gesprek dat uitsluitend bedoeld is voor vraagverheldering;
- de datum waarop het plan van aanpak later administratief wordt ondertekend;
- de datum waarop het plan wordt verstuurd naar ouders of aanbieder.

5.3.3 Route via wettelijke verwijzers

In de route via wettelijke verwijzers is dit de datum van de verwijzing naar specialistische jeugdhulp, voor zover de verwijzing voldoende specifiek ziet op specialistische jeugdhulp binnen de scope van deze standaard. De verwijzing vormt in deze route het moment waarop inhoudelijk wordt aangegeven dat specialistische jeugdhulp nodig is. Dit geldt bijvoorbeeld bij verwijzing door een huisarts, jeugdarts of medisch specialist. In deze route ligt de inhoudelijke vaststelling van de noodzaak voor specialistische jeugdhulp dus niet bij de gemeentelijke toegang, maar bij de wettelijke verwijzer.

Voorbeeld van correcte registratie voor de wettelijke verwijzers:

- de datum van de verwijzing door huisarts, jeugdarts of medisch specialist.

Voorbeelden die niet als datum vaststellen noodzaak gelden bij wettelijke verwijzers:

- de datum waarop de verwijzing (administratief) wordt verwerkt door de jeugdhulphulpaanbieder of gemeente.

5.3.4 Route via gecertificeerde instellingen of strafrechtelijke maatregelen

In de route via gecertificeerde instellingen is dit de datum waarop door de GI het plan van aanpak wordt afgerond en vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Ook GI's werken net als de gemeenten met een dergelijk plan van aanpak om de noodzaak vast te leggen.

Wanneer de inzet van specialistische jeugdhulp rechtstreeks voortvloeit uit een strafrechtelijke maatregel, wordt de uitvoering belegd bij een jeugdreclasseerder. Deze professional beoordeelt en concretiseert binnen het kader van de maatregel welke specialistische jeugdhulp noodzakelijk is en legt dit vast in een plan van aanpak. De rechterlijke of strafrechtelijke uitspraak vormt daarmee het kader en de aanleiding voor de uitvoering, maar niet automatisch het registratiemoment waarop de concrete noodzaak van de specialistische jeugdhulp is vastgelegd. Voor de wachttijdregistratie wordt daarom aangesloten bij dezelfde functionele momenten als voor de gecertificeerde instellingen.

Voorbeeld van correcte registratie voor de GI-route en strafrechtelijke maatregel:

- de datum waarop in het afgeronde plan van aanpak is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

Voorbeelden die niet als datum vaststellen noodzaak gelden voor de GI-route en strafrechtelijke maatregel:

- de datum waarop de aanbieder de toewijzing ontvangt;
- de datum van de jeugdhulpbepaling.

5.4 Beschikkingsdatum/formeel besluitmoment

Dit registratiemoment vormt in de routes waarin het vaststellen van de noodzaak en de formele toekenning afzonderlijke procesmomenten zijn het tussenpunt in de totale wachttijd. Deze datum markeert het einde van de toeleidingswachttijd en het begin van de hulpverleningswachttijd. Op het eerste registratiemoment is al vastgesteld dát specialistische jeugdhulp nodig is. In de periode daarna wordt bepaald en georganiseerd hoe deze hulp formeel wordt toegekend of beschikbaar wordt gesteld voor uitvoering.

Wanneer de noodzaak en de formele inzet in één en dezelfde beslissing worden vastgesteld, is geen sprake van een afzonderlijk tussenpunt. In dat geval vallen het eerste en tweede registratiemoment samen.

Vanaf het tweede registratiemoment is de hulp formeel besloten of beschikbaar gesteld, maar kan de jeugdige nog wachten op de daadwerkelijke start van hulpverlening bij een aanbieder. Dit moment is van belang om zichtbaar te maken waar wachttijd ontstaat. Zonder deze knip is niet duidelijk of vertraging vooral zit in de fase tussen inhoudelijke vaststelling en formele beschikbaarstelling, of juist in de fase daarna, wanneer de jeugdige wacht op start bij een aanbieder.

Wij definiëren het formele besluitmoment als volgt:

> *"De beschikkingsdatum is de datum waarop de specialistische jeugdhulp formeel is toegekend. In de gemeentelijke route en de route via wettelijke verwijzers geldt deze datum als het formele besluitmoment."*

Voor individuele jeugdhulp wordt het formele besluit in beginsel juridisch vastgelegd in een beschikking. Dat geldt ook wanneer de toegang tot jeugdhulp plaatsvindt via een wettelijke verwijzer, zoals de huisarts, medisch specialist of jeugdarts. In de uitvoeringspraktijk wordt niet in alle gevallen daadwerkelijk een afzonderlijke beschikking verstrekt. Voor deze standaard nemen we die praktijk niet als uitgangspunt: bepalend is de beschikkingsdatum als formeel besluitmoment waarop de individuele jeugdhulp is toegekend. De termen datum besluit, formeel besluitmoment en beschikkingsdatum worden in deze standaard daarom niet naast elkaar gebruikt als verschillende momenten; voor de gemeentelijke route en de route via wettelijke verwijzers gaat het om dezelfde datum.

5.4.1 Gemeentelijke route

In de gemeentelijke route is dit de beschikkingsdatum: de datum waarop het formele besluit tot inzet van specialistische jeugdhulp is genomen. De gemeente stelt met dit besluit vast dat de jeugdige recht heeft op de betreffende vorm van specialistische jeugdhulp. Daarmee ontstaat het formele recht op hulp en kan de hulp beschikbaar worden gesteld aan een aanbieder.

Dit betekent dat de datum van het besluit de datum is waarop het besluit daadwerkelijk is genomen. Deze datum kan dus niet in de toekomst liggen. Het is niet de bedoeling om als besluitdatum een toekomstige ingangsdatum of administratieve startdatum te registreren, ook als dit in de praktijk soms gebeurt. Ook hoeft deze datum niet hetzelfde te zijn als de datum waarop de verwijzing of toewijzing naar de aanbieder wordt verstuurd of door de aanbieder wordt ontvangen; dat zijn afzonderlijke administratieve momenten.

Voorbeeld van correcte registratie voor het formele besluitmoment binnen de gemeentelijke route:

- De beschikkingsdatum: de datum waarop het besluit voor specialistische jeugdhulp is genomen.

Voorbeelden die niet als datum besluit gelden bij de gemeentelijke route:

- de datum waarop een beschikking wordt verstuurd;
- de datum waarop intern overleg plaatsvindt over mogelijke hulp;
- de datum waarop een aanbieder informeel wordt benaderd over beschikbaarheid;
- de datum waarop de beschikking of toewijzing administratief wordt verwerkt;
- de datum waarop achteraf de administratie correctie plaatsvindt, tenzij dit de formele besluitdatum corrigeert.

5.4.2 Route via wettelijke verwijzers

In de route via wettelijke verwijzers is de inhoudelijke noodzaak voor specialistische jeugdhulp al vastgesteld met de verwijzing, voor zover die verwijzing voldoende specifiek ziet op specialistische jeugdhulp binnen de scope van deze standaard.

Net als in de gemeentelijke route geldt de beschikkingsdatum als het formele besluitmoment. Het vaststellen van de noodzaak ligt dus bij de verwijzing door de wettelijke verwijzer; de beschikkingsdatum vormt het tweede registratiemoment en markeert het moment waarop de hulp formeel is toegekend. Daarmee wordt voor de gemeentelijke route en de route via wettelijke verwijzers consequent aangesloten bij dezelfde datum.

5.4.3 Route via gecertificeerde instellingen of strafrechtelijke maatregelen

In de GI-route is geen sprake van een gemeentelijke beschikking. Daarom wordt aangesloten bij de datum waarop de verantwoordelijke gecertificeerde instelling, jeugdbeschermer of jeugdreclasseerder formeel vastlegt welke specialistische jeugdhulp wordt ingezet of deze hulp beschikbaar stelt voor uitvoering. Dit moment volgt op het eerdere moment waarop in het plan van aanpak is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is.

De periode tussen het afronden van het plan van aanpak en de formele bepaling of beschikbaarstelling van de hulp vormt de toeleidingswachttijd. De rechterlijke of strafrechtelijke uitspraak vormt het juridisch kader waarbinnen deze processtappen plaatsvinden, maar vervangt deze registratiemomenten niet.

Voorbeeld van correcte registratie voor datum besluit:

- de datum waarop de specialistische jeugdhulp door de GI, jeugdbeschermer of jeugdreclasseerder formeel is bepaald.

Voorbeelden die niet als datum besluit gelden voor de GI-route:

- De datum waarop de aanbieder de toewijzing ontvangt.

5.5 Datum start hulpverlening

De datum start hulpverlening vormt het eindpunt van de totale wachttijd. Vanaf dit moment eindigt de hulpverleningswachttijd en is er geen sprake meer van wachten op de start van de toegewezen specialistische jeugdhulp. In tegenstelling tot de eerste twee registratiemomenten verschilt de datum start hulpverlening niet per verwijsroute. Of een jeugdige via de gemeentelijke route, via een wettelijke verwijzer of via een gecertificeerde instelling of strafrechtelijke maatregel bij een aanbieder terechtkomt, maakt voor dit meetmoment niet uit. In alle gevallen gaat het om hetzelfde inhoudelijke moment: het moment waarop de jeugdhulpaanbieder daadwerkelijk begint met de uitvoering van de specialistische jeugdhulp.

Wij definiëren de datum start hulpverlening als volgt:

> *"De datum start hulpverlening is de datum waarop de jeugdhulpaanbieder het eerste directe zorginhoudelijk contact (telefonisch, fysiek of digitaal) heeft met de jeugdige en/of het systeem van de jeugdige ten behoeve van de uitvoering van de toegewezen specialistische jeugdhulp."*

Met direct zorginhoudelijk contact bedoelen we contact waarin daadwerkelijk wordt gewerkt aan de hulpvraag waarvoor specialistische jeugdhulp is toegewezen. Dit contact kan fysiek, telefonisch of digitaal plaatsvinden. Het kan plaatsvinden met de jeugdige zelf, maar ook met ouders, verzorgers of andere direct betrokkenen uit het systeem van de jeugdige, mits het contact onderdeel is van de inhoudelijke uitvoering van de hulpverlening.

De start van hulpverlening wordt nadrukkelijk onderscheiden van uitsluitend administratieve of logistieke handelingen. Een ontvangstbevestiging, planningstelefoontje, administratieve intake of het aanmaken van een dossier geldt niet als start hulpverlening wanneer daarin nog geen inhoudelijke hulpverlening plaatsvindt. Ook een intake geldt dus niet automatisch als start hulpverlening. Alleen wanneer tijdens de intake al daadwerkelijk zorginhoudelijk wordt gewerkt aan de hulpvraag waarvoor specialistische jeugdhulp is toegewezen, kan dit moment als start hulpverlening worden geregistreerd. Ook het moment waarop een aanbieder de toewijzing ontvangt, is niet automatisch de start van hulpverlening. De wachttijd eindigt pas wanneer de aanbieder daadwerkelijk start met zorginhoudelijk handelen.

Voorbeelden van correcte registratie start hulpverlening;

- de datum van het eerste behandelgesprek met de jeugdige;
- de datum van het eerste systeemgesprek met ouders of verzorgers;
- de datum van een eerste telefonisch of digitaal startgesprek waarin inhoudelijk aan de hulpvraag wordt gewerkt;
- de datum van het eerste huisbezoek;
- de datum van de eerste opname of start van verblijf;
- de datum van het eerste diagnostische gesprek, wanneer diagnostiek onderdeel is van de toegewezen specialistische jeugdhulp;
- de datum waarop ambulante begeleiding feitelijk start;
- de datum waarop groepsbehandeling of dagbehandeling daadwerkelijk begint.

Voorbeelden die niet als datum start hulpverlening gelden, zijn:

- de datum waarop de aanbieder de verwijzing of toewijzing ontvangt;
- de datum waarop een dossier administratief wordt aangemaakt;
- de datum van een ontvangstbevestiging aan jeugdige, ouders of verwijzer;
- de datum van een telefoongesprek dat uitsluitend bedoeld is om een afspraak te plannen;
- de datum van de intake, als dit niet onderdeel is van de uitvoering van de toegewezen specialistische jeugdhulp;
- De datum van het opstellen van het behandelplan als dit niet onderdeel is van de uitvoering van de toegewezen specialistische jeugdhulp;
- de datum waarop intern wordt beoordeeld of de jeugdige op de juiste plek is, zonder contact met jeugdige of systeem;
- de datum waarop de beschikking of toewijzing administratief wordt verwerkt;
- de datum van een algemene informatie-uitwisseling zonder inhoudelijke start van hulp.

5.6 Bijzondere situaties vragen om duiding, niet om afwijkende definities

Bij de toepassing van de wachttijddefinitie zijn er situaties die invloed kunnen hebben op de registratie en duiding van wachttijden. Niet iedere periode tussen de drie registratiemomenten heeft namelijk dezelfde oorzaak of betekenis. Het gaat vooral om de vraag hoe zij de interpretatie van wachttijdgegevens beïnvloeden. Zonder deze duiding kan een wachttijdcijfer een te eenvoudige verklaring suggereren, terwijl de oorzaak in de praktijk verschillend kan zijn.

Deze paragraaf benoemt daarom enkele factoren die bij verdere uitwerking aandacht vragen. Het gaat met name om crisiszorg, wenswachten, overbruggingszorg en het schaalniveau waarop wachttijden worden geregistreerd en gerapporteerd. Deze factoren kunnen de uitkomst van wachttijdregistratie beïnvloeden en moeten daarom worden meegenomen in registratieregels, datakwaliteitsgesprekken en de duiding van cijfers.

5.6.1 Crisiszorg

Crisiszorg kan de interpretatie van wachttijdgegevens beïnvloeden. Bij crisiszorg is het doel dat hulp direct of zeer snel beschikbaar komt. De proceslogica is daardoor anders dan bij planbare specialistische jeugdhulp. Wanneer crisiszorg in dezelfde cijfers wordt gelezen als reguliere hulp, kan dat het beeld van wachttijden vertekenen. Voor de verdere uitwerking is daarom van belang om expliciet te bepalen hoe crisiszorg in de registratie wordt verwerkt en hoe deze cijfers worden geduid. Wanneer crisiszorg en planbare hulp in dezelfde cijfers worden gelezen, kunnen wachttijden verkeerd worden geïnterpreteerd. Daarom moet in de verdere uitwerking worden bepaald hoe crisiszorg herkenbaar wordt vastgelegd of uitgesplitst in rapportages.

5.6.2 Wenswachten

Wenswachten is een situatie waarin de jeugdige of het gezin bewust kiest om later te starten, bijvoorbeeld vanwege school, vakantie, gezinssituatie, voorkeur voor een specifieke behandelaar of praktische omstandigheden. Ook in die situatie is er sprake van tijd tussen

besluit en start hulpverlening. Tegelijkertijd heeft deze wachttijd een andere oorzaak dan capaciteitstekort of administratieve vertraging.

Wenswachten is vooral van belang voor de duiding van wachttijdgegevens. De periode tot de start van hulpverlening kan langer zijn, terwijl die langere periode niet hoeft te worden veroorzaakt door een wachtlijst, capaciteitstekort of beschikbaarheidsprobleem bij aanbieders. Bij het interpreteren van wachttijdcijfers moet daarom rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de start later plaatsvindt door een bewuste keuze of praktische omstandigheden van jeugdige of gezin. Daarbij vraagt ook de situatie aandacht waarin een jeugdige of gezin voorkeur heeft voor een specifieke aanbieder of behandelaar, terwijl een andere vorm van passende specialistische hulp eerder beschikbaar is.

5.6.3 Overbruggingszorg

Ook overbruggingszorg kan invloed hebben op de interpretatie van wachttijdgegevens. Overbruggingszorg kan worden ingezet wanneer de passende specialistische jeugdhulp nog niet beschikbaar is, maar er wel tijdelijke ondersteuning nodig is om de periode tot de start van de beoogde hulp te overbruggen. Voor jeugdige en gezin kan deze ondersteuning belangrijk zijn, terwijl de wachttijd voor de beoogde specialistische hulp nog doorloopt.

Op dit moment kan overbruggingszorg nog niet eenduidig apart worden geregistreerd binnen de voorgestelde wachttijdregistratie. Daarom moet in de verdere uitwerking worden onderzocht hoe overbruggingszorg in de toekomst herkenbaar kan worden aangemerkt, zonder dat dit leidt tot verwarring over de start van de beoogde hulpverlening. Daarbij is vooral van belang dat duidelijk blijft of de jeugdige al is gestart met de gewenste toegewezen specialistische hulp of tijdelijk ondersteuning ontvangt in afwachting van die start.

5.6.4 Taakgerichte bekostiging en generieke toewijzingen

Bij taakgerichte bekostiging en generieke toewijzingen is niet altijd direct zichtbaar welke specialistische jeugdhulp feitelijk wordt ingezet. Dat maakt wachttijdregistratie niet alleen technisch complexer, maar beperkt ook de betekenis van de uitkomsten. De datums kunnen vaak wel worden geregistreerd, maar zonder koppeling aan de juiste zorgvorm is niet duidelijk waarop de jeugdige wacht en kan de wachttijd niet goed worden uitgesplitst naar AMvB-zorgvorm, productstructuur of andere landelijke indeling. Daarmee zijn de gegevens beperkt bruikbaar voor landelijke monitoring en regionale sturing. Voor deze situaties is daarom aanvullende uitwerking en mogelijk gericht onderzoek nodig naar de wijze waarop registratie bij taakgerichte varianten betrouwbaar kan worden ingericht. In de implementatie moet worden bepaald hoe de feitelijk ingezette hulp wordt gekoppeld aan de AMvB-zorgvormen of een andere landelijke indeling.

5.6.5 Wachttijdgegevens zijn alleen bruikbaar met context en datakwaliteit

Wachttijdgegevens zijn alleen bruikbaar wanneer zij goed worden geduid. Een wachttijdcijfer laat zien hoeveel tijd er zit tussen registratiemomenten, maar verklaart nog niet waarom die tijd ontstaat. Voor leren, sturen en monitoren is daarom aanvullende duiding nodig. Die duiding moet onderdeel zijn van de standaard, zodat cijfers niet los van de uitvoeringspraktijk worden geïnterpreteerd.

5.6.6 Locatie en schaalniveau van registratie

Ook het gekozen schaalniveau kan invloed hebben op de betekenis van wachttijdgegevens. Voor landelijke monitoring is niet alleen relevant hoe lang jeugdigen wachten, maar ook waar wachttijden ontstaan. Registratie uitsluitend op aanbiederniveau geeft daarvoor mogelijk onvoldoende inzicht. Grote aanbieders werken vaak in meerdere regio's en op meerdere locaties. Wanneer wachttijd alleen wordt gekoppeld aan één organisatienummer of aanbiedercode, ontstaat niet altijd een scherp beeld van regionale beschikbaarheid.
Bij de verdere uitwerking moet daarom worden bepaald op welk geografisch niveau wachttijden worden geregistreerd en gerapporteerd. Een mogelijke oplossingsrichting is om niet alleen te kijken naar het organisatieniveau van de aanbieder, maar ook naar de locatie waar de zorg daadwerkelijk wordt geleverd, voor zover dit uitvoerbaar en juridisch passend is. Een te grof schaalniveau kan regionale knelpunten onzichtbaar maken. Een te fijn schaalniveau kan leiden tot privacyrisico's, administratieve lasten en beperkte betrouwbaarheid bij kleine aantallen. Het schaalniveau is daarmee een bepalende keuze voor de bruikbaarheid, privacybescherming en duiding van wachttijdinformatie. Dit vraagstuk speelt niet alleen binnen de Jeugdwet, maar ook in andere wettelijke domeinen, zoals de Zvw: het niveau waarop informatie beleidsmatig wenselijk is, valt niet altijd samen met het niveau waarop gegevens betrouwbaar, uitvoerbaar en verantwoord kunnen worden geregistreerd

5.6.7 Negatieve wachttijden en terugwerkende kracht

In de praktijk kunnen negatieve wachttijden ontstaan. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer hulp al is gestart voordat de formele beschikking of toewijzing administratief is verwerkt, of wanneer een besluit met terugwerkende kracht wordt vastgelegd. In de registratie lijkt het dan alsof de startdatum vóór de besluitdatum ligt. Een negatieve wachttijd is niet per definitie fout. Zij kan wijzen op een administratieve vertraging, een spoedige start van hulp of een lokale werkwijze waarin het formele besluit later wordt vastgelegd. Wel is dit een belangrijk signaal voor datakwaliteit. Negatieve wachttijden moeten daarom zichtbaar blijven in de data en worden besproken in datakwaliteitsgesprekken. Structurele negatieve wachttijden vragen om nadere analyse van werkprocessen en registratieregels.

5.6.8 Toeleidingswachttijd en hulpverleningswachttijd afzonderlijk interpreteren

De splitsing tussen toeleidingswachttijd en hulpverleningswachttijd maakt zichtbaar waar vertraging ontstaat. Een korte toeleidingswachttijd kan betekenen dat gemeenten en regio's de besluitvorming efficiënt hebben ingericht. Tegelijkertijd kan het ook betekenen dat de datum vaststellen hulpvraag en de datum besluit in de praktijk dicht op elkaar worden geregistreerd, waardoor een deel van de ervaren wachttijd buiten beeld blijft.
Daarom moet in de eerste jaren vooral worden gekeken naar patronen en datakwaliteit. Als de toeleidingswachttijd in veel regio's structureel zeer kort is, moet worden onderzocht of dit een reëel beeld geeft of dat het komt door de gekozen registratiemomenten. De standaard moet ruimte bieden om dit lerend te volgen voordat landelijke conclusies worden getrokken.

Deel IV

Van definitie naar landelijke toepassing

6 Technisch advies: vertaling van iJW en landelijke gegevensuitwisseling

6.1 Verschillende werkwijzen

Zoals in hoofdstuk 1 toegelicht, verschillen de huidige werkprocessen en het gebruik van het iJW-berichtenverkeer. Voor de toepassing van de standaard betekent dit dat niet één bestaande werkwijze als landelijk model kan worden overgenomen. Leidende factor is de inhoudelijke betekenis van de registratiemomenten: dezelfde functionele momenten moeten in iedere route dezelfde betekenis hebben, ook wanneer zij in de uitvoering aan verschillende processtappen, documenten of berichten zijn gekoppeld. Bij de implementatie moet vervolgens worden bepaald welke aanpassingen in werkprocessen en gegevensuitwisseling nodig zijn om deze momenten eenduidig te registreren. De standaard vraagt daarmee niet om identieke werkprocessen, maar wel om een uniforme toepassing en registratie van de gedefinieerde momenten.

De technische inrichting moet daarom volgen op de inhoudelijke standaard en niet andersom. Eerst moet per route duidelijk zijn welk functioneel moment wordt geregistreerd en bij welke partij de bronregistratie ligt. Vervolgens kan worden bepaald via welk bestaand of nieuw gegeven en via welke gegevensuitwisseling dit moment landelijk beschikbaar kan worden gemaakt.

6.2 Huidige aansluiting op iJW

Onderstaande tabel geeft per registratiemoment weer in hoeverre het moment al herkenbaar is binnen het huidige iJW-berichtenverkeer, welk bericht mogelijk aanknopingspunt biedt en welk aandachtspunt daarbij geldt. De tabel is daarmee geen definitieve technische uitwerking, maar een eerste ordening voor de vervolgfase. Zij laat zien waar bestaande berichten mogelijk kunnen worden benut en waar nadere afspraken, aanvullende velden of andere vormen van gegevensuitwisseling nodig zijn. De verdere uitwerking vraagt om vervolgafspraken binnen iStandaarden en met het Zorginstituut Nederland over de gewenste gegevensuitwisseling, wijzigingsverzoeken, datumvelden en implementatie in toekomstige releases.

Tabel 1.

Koppeling definities met het iJW-berichtenverkeer

Registratiemoment	Aanwezig in iJW?	Mogelijk koppeling	Aandachtspunt
Datum vaststellen noodzaak specialistische jeugdhulp	Nee	Nog nader te bepalen; kan belanden in JW315 of JW301, of ontwikkeling nieuwe bericht of koppeling aan bronregistratie bij gemeente/GI/verwijzer	Dit moment ontstaat vaak vóór of buiten het huidige berichtenverkeer. Bron ligt bij plan van aanpak of verwijzing.
Datum besluit	Gedeeltelijk; het formele moment zoals in deze standaard gedefinieerd is niet voor alle routes als afzonderlijk gegeven beschikbaar.	JW301/JW315, met toevoeging van een nieuw veld	Bestaande datumvelden sluiten niet in alle routes aan op het gedefinieerde formele moment. Nader moet worden uitgewerkt of bestaande velden kunnen worden benut of dat een aanvullend datumveld of andere bronregistratie nodig is.
Datum start hulpverlening	Gedeeltelijk/ mogelijk afleidbaar	JW305	Kan aansluiten bij start zorg, maar alleen als landelijk wordt afgesproken dat dit bericht wordt gevuld met de datum van eerste directe zorginhoudelijke contact.

6.3 Technische opgave per registratiemoment

Uit de eerste analyse blijkt dat de drie registratiemomenten niet zonder aanpassingen volledig uit het huidige iJW-berichtenverkeer kunnen worden afgeleid. Voor de datum start hulpverlening biedt het JW305-bericht een mogelijk aanknopingspunt, mits de geregistreerde datum overeenkomt met het eerste directe zorginhoudelijke contact. Voor de datum van het formele besluit of de formele bepaling zijn bestaande berichten gedeeltelijk bruikbaar, maar is nadere uitwerking van datumvelden en bronhouderschap nodig. Het moment waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld ontstaat in verschillende routes vóór of buiten het huidige berichtenverkeer en vraagt daarom de meeste nadere technische uitwerking.

6.4 Route naar aanpassing van iJW/Standaarden

Wij adviseren om na inhoudelijke vaststelling van de standaard een brede technische en ketenbrede impactanalyse uit te voeren onder regie van Zorginstituut Nederland/iStandaarden, in nauwe samenwerking met het Ketenbureau i-Sociaal Domein. Zorginstituut Nederland beheert de technische standaard en is daarmee de aangewezen partij om te beoordelen welke wijzigingen in de standaard, specificaties, validaties, testscenario's en releaseplanning nodig zijn. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein is complementair daaraan: het bewaakt de samenhang tussen ketenprocessen, ketenafspraken, uitvoering en gegevensuitwisseling en brengt daarmee de uitvoerbaarheid in de landelijke keten in. De impactanalyse moet daarom breder zijn dan alleen de drie voorgestelde datumvelden. Zij moet ook bezien welke gevolgen de standaard heeft voor berichten, bronregistraties, retourinformatie, foutafhandeling, validaties, software, gegevenskwaliteit, ketenafspraken, werkprocessen en de aansluiting op bestaande processen bij gemeenten, aanbieders en andere betrokken partijen. Daarbij wordt per registratiemoment en route vastgesteld:

- waar de bronregistratie plaatsvindt;
- of het benodigde gegeven al beschikbaar is;
- of een bestaand iJW-bericht en datumveld kan worden benut;
- of aanpassing of toevoeging van een datumveld nodig is;
- of aanvullende gegevensuitwisseling buiten het bestaande iJW-berichtenverkeer noodzakelijk is;
- welke gevolgen dit heeft voor gemeentelijke, regionale en aanbiederssystemen.

Op basis van deze brede impactanalyse kunnen wijzigingsverzoeken voor de iStandaarden worden voorbereid en via het reguliere beheer-, specificatie-, test- en releaseproces worden ingebracht. De planning daarvan moet worden verbonden aan de landelijke implementatiefasering, zodat gemeenten, aanbieders, GI's en softwareleveranciers voldoende voorbereidingstijd hebben. De daadwerkelijke uitwerking kan pas plaatsvinden wanneer bestuurlijk voldoende duidelijk is welke gegevens landelijk nodig zijn, voor welk doel zij worden gebruikt en op welk moment invoering wenselijk is.

6.5 Van gerealiseerde naar mogelijk ook lopende wachttijd

De registratiemomenten maken het in ieder geval mogelijk om gerealiseerde wachttijden te berekenen wanneer de start van de hulpverlening bekend is. Mogelijk kunnen dezelfde gegevens ook worden benut om inzicht te krijgen in lopende wachttijden. Wanneer de hulpverlening op een peildatum nog niet is gestart, kan worden berekend hoeveel tijd sinds een eerder registratiemoment is verstreken. De gegevensset geeft mogelijk niet alleen inzicht geven in hoe lang jeugdigen hébben gewacht, maar ook in jeugdigen die op het moment van meten nog wachten. Ook kunnen de standaard definities gebruikt worden voor uitvragen over de actuele beschikbaarheidsinformatie of een voorspelling van de verwachte wachttijd bij een aanbieder.

De NZa onderzoekt nader welke informatie over lopende wachttijden en aantallen wachtenden bruikbaar en noodzakelijk is voor vroegsignalering en stelselonderzoek. Wij adviseren deze informatiebehoefte mee te nemen in de technische impactanalyse voordat de definitieve landelijke gegevensset wordt vastgesteld.

7 Juridische borging

7.1 Waarom juridische borging nodig is

Een landelijke definitie leidt alleen tot vergelijkbare wachttijdinformatie wanneer de registratiemomenten door alle betrokken partijen op dezelfde wijze worden vastgelegd en de benodigde gegevens beschikbaar komen voor regionale en landelijke monitoring. Vrijwillige toepassing biedt daarvoor op termijn onvoldoende zekerheid. Wij adviseren daarom om de landelijke standaard uiteindelijk verplichtend te borgen. Dit betekent niet dat alle onderdelen van de standaard in één juridisch instrument hoeven te worden vastgelegd. De passende vorm van borging hangt samen met de aard van de verplichting, de betrokken partij en de wijze waarop de gegevens technisch worden vastgelegd en uitgewisseld. De precieze juridische vorm kan daarom pas worden bepaald in samenhang met de technische uitwerking van de standaard.

Er moet niet alleen gekeken worden naar de verplichting om gegevens te registreren, maar ook naar de juridische grondslag voor de uitwisseling en het verdere gebruik van deze gegevens. Dat is met name van belang wanneer gegevens op persoonsniveau tussen partijen worden uitgewisseld of worden gebruikt voor andere doeleinden dan de directe uitvoering van de jeugdhulp.

7.2 Drie verschillende juridische vraagstukken

Bij de juridische borging moeten drie vraagstukken van elkaar worden onderscheiden:

1. de verplichting om de registratiemomenten eenduidig vast te leggen;
2. de grondslag voor het uitwisselen van de daarvoor benodigde gegevens;
3. de grondslag voor het gebruik van deze gegevens voor regionale en landelijke monitoring.

Dit onderscheid is van belang omdat voor deze drie onderdelen niet noodzakelijk dezelfde juridische grondslag of hetzelfde borgingsinstrument geldt. Een verplichting om een datum eenduidig vast te leggen is juridisch een andere vraag dan de bevoegdheid om persoonsgegevens uit te wisselen of geaggregeerde wachttijdinformatie voor landelijke monitoring te gebruiken. Ook het benodigde detailniveau van de gegevens verschilt. Voor de gegevensuitwisseling binnen de keten kan verwerking op persoonsniveau noodzakelijk zijn om registratiemomenten aan het juiste hulptraject te kunnen verbinden. Voor regionale en landelijke monitoring ligt het voor de hand gegevens waar mogelijk op geaggregeerd niveau te gebruiken. In de juridische uitwerking moet daarom per doel worden bepaald welke gegevens noodzakelijk zijn, welke partijen deze mogen verwerken en op welk niveau dit moet plaatsvinden.

7.3 Verplichting tot eenduidige registratie

De eerste juridische vraag betreft de borging van de registratie zelf. De standaard gaat in beginsel uit van drie functionele registratiemomenten. De juridische of administratieve verschijningsvorm van deze momenten kan per route verschillen en niet in iedere route zijn alle momenten afzonderlijk van elkaar te onderscheiden. Zo wordt bij de gemeentelijke route en de route via een wettelijke verwijzer aangesloten bij het formele besluit over de individuele voorziening, terwijl binnen de GI-route de bepaling jeugdhulp het relevante formele moment vormt.

De huidige praktijk is niet op alle onderdelen uniform. Dat geldt bijvoorbeeld voor de wijze waarop besluiten en bepalingen worden vastgelegd en voor de registratie van de datum waarop de hulpverlening daadwerkelijk start. De landelijke standaard neemt deze verschillen niet als uitgangspunt, maar beschrijft welke momenten voor een vergelijkbare wachttijdregistratie eenduidig beschikbaar moeten zijn. Voor landelijke toepassing moet daarom worden bepaald welke onderdelen van deze registratie verplicht moeten worden gesteld, voor welke partijen deze verplichting geldt en via welk juridisch instrument dit het meest passend kan worden geborgd. Een deel van deze borging kan mogelijk plaatsvinden via bestaande landelijke standaarden, administratieprotocollen, contractafspraken of bestaande wettelijke taken. Waar deze instrumenten onvoldoende zekerheid bieden voor een uniforme landelijke toepassing, moet worden bezien of aanvullende regelgeving nodig is.

Voor de verplichting tot eenduidige registratie bieden de iStandaarden mogelijk een belangrijke borgingsroute. Voor zover het gebruik van iStandaarden wettelijk verplicht is en de relevante definities, gegevens en validatieregels daarin eenduidig worden vastgelegd, ontstaat daarmee een vorm van landelijke juridische en technische borging. Dit vraagt wel dat de inhoudelijke definities op een passende manier worden vertaald naar de specificaties en processen van iStandaarden, en dat duidelijk is voor welke partijen en situaties deze verplichting geldt.

Naleving is daarbij een afzonderlijk vraagstuk. Ook wanneer de standaard juridisch en technisch is geborgd, is daarmee nog niet vanzelf zeker dat alle partijen de registratiemomenten volledig, tijdig en op dezelfde manier vastleggen. Voor landelijke toepassing moet daarom ook worden bepaald hoe naleving wordt gestimuleerd, gemonitord en waar nodig aangesproken. Dit kan onderdeel zijn van datakwaliteitsgesprekken, beheerafspraken, contractuele afspraken, landelijke handreikingen en eventueel toezicht of andere vormen van verantwoording.

7.4 Grondslag voor gegevensuitwisseling

Het eenduidig registreren van de relevante momenten betekent nog niet dat deze gegevens ook zonder meer tussen partijen mogen worden uitgewisseld. Voor de landelijke standaard moet daarom afzonderlijk worden vastgesteld welke gegevensuitwisseling noodzakelijk is om de registratiemomenten uit de verschillende routes beschikbaar te maken voor wachttijdregistratie. Per gegevensstroom moet duidelijk zijn welke partij de bronhouder is, welke partij de gegevens ontvangt, voor welk doel de uitwisseling plaatsvindt en welke juridische grondslag daarvoor beschikbaar is. Dit is in het bijzonder relevant wanneer persoonsgegevens worden uitgewisseld tussen gemeenten, gecertificeerde instellingen, jeugdhulpaanbieders, wettelijke verwijzers en andere betrokken partijen. De juridische uitwerking moet aansluiten op de technische uitwerking van het berichtenverkeer. De keuze om een registratiemoment bijvoorbeeld via het iJW-berichtenverkeer, een aanvullende gegevensuitwisseling of rechtstreeks vanuit een bronregistratie beschikbaar te maken, kan gevolgen hebben voor de partijen die gegevens verwerken en daarmee voor de benodigde juridische grondslag. De juridische en technische uitwerking kunnen daarom niet los van elkaar plaatsvinden.

Bij de verdere uitwerking moet ook worden bepaald hoe wordt omgegaan met gegevens die breder beschikbaar zijn dan de scope van deze standaard. Wanneer in bronregistraties of gegevensuitwisseling geen eenduidig onderscheid kan worden gemaakt tussen AMvB-zorgvormen en andere vormen van jeugdhulp, is aanvullende afbakening nodig voordat gegevens worden gedeeld of gebruikt voor monitoring. Per gegevensstroom moet daarom worden vastgesteld welke gegevens binnen de scope vallen, op welk aggregatie- of detailniveau zij mogen worden verwerkt en welke partij deze gegevens rechtmatig mag ontvangen. Dit is een algemeen aandachtspunt voor de juridische en technische uitwerking en vraagt geen organisatiespecifieke regeling in dit rapport.

7.5 Grondslag voor regionale en landelijke monitoring

Een afzonderlijke juridische vraag betreft het gebruik van wachttijdgegevens nadat deze zijn geregistreerd en uitgewisseld. Voor regionale en landelijke monitoring moet worden bepaald welke partijen wachttijdgegevens mogen ontvangen en verwerken, voor welke doeleinden zij deze gegevens mogen gebruiken en op welk aggregatieniveau dit noodzakelijk is. Deze uitwerking moet aansluiten op bestaande ontwikkelingen in het jeugdstelsel, waaronder de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg en de taken van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) rond stelselonderzoek en vroegsignalering. Wachttijdgegevens kunnen bijdragen aan inzicht in de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp, maar alleen wanneer duidelijk is welke gegevens daarvoor mogen worden verwerkt, met welk doel en onder welke waarborgen.

Er moet specifiek worden bezien in hoeverre de huidige wettelijke kaders voldoende grondslag bieden voor het gebruik van wachttijdgegevens voor regionale monitoring en voor de taken van landelijke partijen, waaronder de NZa. Dat een gegeven rechtmatig wordt geregistreerd en binnen de uitvoeringsketen wordt uitgewisseld, betekent immers niet automatisch dat hetzelfde gegeven ook voor regionale of landelijke monitoring mag worden gebruikt. Waar mogelijk moet voor monitoring worden gewerkt met geaggregeerde gegevens. Pas op basis van deze analyse kan worden bepaald of de bestaande wettelijke kaders voldoende zijn of dat voor het gebruik van wachttijdgegevens voor monitoring aanvullende juridische borging nodig is.

7.6 Wat moet nog juridisch nog worden uitgewerkt?

Wij adviseren in de eerste implementatiefase een juridische uitwerking uit te voeren waarin ten minste wordt vastgesteld:

- welke partijen verplicht moeten worden de verschillende registratiemomenten vast te leggen;
- welke gegevens daarvoor noodzakelijk zijn;
- welke grondslag bestaat voor gegevensuitwisseling tussen betrokken partijen;
- welke gegevens op persoonsniveau noodzakelijk zijn en welke voor monitoring uitsluitend geaggregeerd nodig zijn;
- welke grondslag geldt voor verwerking en gebruik door regionale en landelijke partijen, waaronder de NZa;
- welke bestaande regelgeving en standaarden hiervoor kunnen worden benut en waar aanvullende juridische borging nodig is.
- welke juridische consequenties volgen uit de technische keuzes voor bronregistratie, berichtenverkeer en andere vormen van gegevensuitwisseling;
- of en op welke onderdelen wijziging van wet- of regelgeving nodig is.

Een deel van de borging kan mogelijk plaatsvinden via bestaande landelijke standaarden, administratieprotocollen, contractafspraken of bestaande wettelijke taken. Voor andere onderdelen kan aanvullende regelgeving nodig zijn. De uitkomst van deze juridische uitwerking moet leiden tot een concreet voorstel voor de juridische borging van de landelijke standaard. Waar aanvullende regelgeving nodig is, moet het daarvoor benodigde traject tijdig worden gestart, omdat de doorlooptijd daarvan bepalend kan zijn voor de landelijke invoering.

8 Van standaard naar invoering: een lerende implementatiestrategie

Met dit hoofdstuk verschuift het rapport van de technisch-inhoudelijke standaard naar het implementatieadvies. De definities en registratiemomenten uit deel III vormen het inhoudelijke vertrekpunt. De hoofdstukken over technische en juridische borging beschrijven welke randvoorwaarden daarvoor moeten worden gerealiseerd. Dit hoofdstuk beschrijft hoe de standaard stapsgewijs in de praktijk kan worden ingevoerd.

Landelijke wachttijdregistratie kan niet in één keer als volledig uitgewerkt stelsel worden ingevoerd. De strategie bestaat daarom uit drie fasen: praktijktoetsing en voorbereiding, landelijke invoering en structurele inbedding, en borging en doorontwikkeling. Binnen elke fase lopen verschillende sporen parallel: inhoud, proces, techniek, ondersteuning, datakwaliteit en governance. De fasen zijn richtinggevend, maar niet strikt volgtijdelijk. De technische en juridische uitwerking zijn beschreven in hoofdstuk 6 en 7 en worden in dit hoofdstuk alleen benoemd voor zover zij bepalend zijn voor de fasering.

8.1 Fasering in opbouw van wachttijdinformatie: starten met hulpverleningswachttijd

De implementatie van de standaard hoeft niet te betekenen dat direct voor alle registratiemomenten landelijke informatie beschikbaar is. Voor een deel van de registratiemomenten bestaat al informatie in processen en gegevensuitwisseling, terwijl voor andere registratiemomenten eerst aanpassingen in werkprocessen, systemen en het iJW-berichtenverkeer nodig zijn. Daarom ligt een gefaseerde opbouw van wachttijdinformatie voor de hand.

In de eerste fase kan worden gestart met de hulpverleningswachttijd, gebaseerd op het moment van formele beschikbaarstelling van hulp en de start van hulpverlening. Deze registratiemomenten sluiten het meest aan bij bestaande administratieve processen en gegevensuitwisseling. De definities voor toeleidingswachttijd kunnen in de eerste fase al wel richting geven aan gerichte uitvragen, maar leveren dan nog geen gegevensstroom via het iJW-berichtenverkeer op. In een vervolgfase kan het registratiemoment 'vaststellen noodzaak specialistische jeugdhulp' worden toegevoegd aan systemen en gegevensuitwisseling. Hierdoor wordt het mogelijk om ook de toeleidingswachttijd en de totale wachttijd landelijk eenduidig te registreren. De drie implementatiefasen in dit hoofdstuk bieden ruimte om deze gefaseerde opbouw van informatievoorziening nader uit te werken.

Tabel 2.

Implementatiestrategie: van leren naar landelijke borging

	Fase 1 ***Praktijktoets en voorbereiding***	Fase 2 ***Landelijke invoering en structurele inbedding***	Fase 3 ***Borging en doorontwikkeling***
Kern	Toetsen van toepasbaarheid, registratieregels uitwerken en technische en juridische voorbereiding	Uniforme toepassing, aanpassing van processen en systemen en opbouw betrouwbare informatie	Structurele registratie, landelijke monitoring, juridische borging en doorontwikkeling.
Inhoud & definities	Toetsen of de vastgestelde definities en registratiemomenten in de verschillende routes eenduidig toepasbaar zijn	Registratieregels definitief vaststellen en verbinden aan relevante zorgvormen	Periodiek evalueren en aanpassen waar nodig.
Proces & werkafspraken	Toetsen in pilotregio's en registratieregels aanscherpen.	Inbedden in administratieprotocollen, contracten en werkprocessen.	Onderdeel maken van reguliere uitvoeringsafspraken.

Techniek & standaarden	Impactanalyse voor iJW, systemen en datumvelden, wijzigingen voorbereiden.	Datumvelden, validaties en uitwisseling technisch realiseren.	Beheer via reguliere governance van iStandaarden.
Ondersteuning	Handreiking, praktijkvoorbeelden en ondersteuning bij toepassing.	Trainingen, implementatiebegeleiding en ondersteuning bij dashboards.	Ondersteuning bij gebruik en vertaling naar verbeteracties.
Datakwaliteit & leren	Gegevens gebruiken om datakwaliteit en uitvoerbaarheid te toetsen.	Datakwaliteitsgesprekken en stapsgewijs opbouwen van betrouwbare stuurinformatie	Structureel monitoren, signaleren en leren.
Governance & juridische borging	Tijdelijke governance: juridische analyse en voorbereiding besluitvorming	Structurele beheer inrichten en benodigde juridische borging realiseren	Eigenaarschap structureel beleggen en juridische verankering afronden.
Beoogd resultaat	Hulpverleningswachttijd waar mogelijk beschikbaar maken voor landelijke registratie	Uitbreiding met toeleidingswachttijd en totale wachttijd	Volledige landelijke wachttijdinformatie beschikbaar

8.2 Fase 1 – Praktijktoets en voorbereiding

In de eerste fase staat het toetsen van de landelijke standaard in de uitvoeringspraktijk centraal. Het doel is niet direct het produceren van landelijke stuurinformatie, maar vast te stellen wat nodig is om de definities en registratiemomenten in verschillende uitvoeringssituaties eenduidig toe te passen. De nadruk ligt op praktijktoetsing, het uitwerken van registratieregels en het voorbereiden van de technische en juridische wijzigingen die nodig zijn voor bredere invoering.

8.2.1 Inhoud & definities

De definities en registratiemomenten uit deel III vormen het vertrekpunt voor de praktijktoets. In een aantal pilotregio's wordt onderzocht of deze in de gemeentelijke route, de route via wettelijke verwijzers en de GI-route op dezelfde manier kunnen worden toegepast. De praktijktoets richt zich daarmee niet op het opnieuw bepalen van de definities, maar op de vraag welke registratieregels nodig zijn voor een eenduidige toepassing. Daarbij worden ook situaties als crisiszorg, wenswachten, negatieve wachttijden, terugwerkende kracht en taakgerichte bekostiging meegenomen.

8.2.2 Proces & werkafspraken

Pilotregio's toetsen hoe de drie registratiemomenten aansluiten op bestaande werkprocessen. Er moet specifiek worden gekeken naar de verschillende verwijsroutes en naar situaties waarin registratiemomenten kunnen samenvallen.

De pilots moeten voldoende variatie bevatten om verschillen in lokale en regionale inrichting zichtbaar te maken. Daarbij is het van belang dat niet alleen gemeenten en aanbieders worden betrokken, maar ook wettelijke verwijzers en gecertificeerde instellingen voor zover zij een rol hebben in het vastleggen of overdragen van een registratiemoment.

8.2.3 Techniek & standaarden

Parallel aan de praktijktoets wordt de technische impactanalyse uitgevoerd zoals beschreven in hoofdstuk 6. De uitkomsten van de praktijktoets worden daarbij benut om per route te bepalen waar de bronregistratie ligt en welke technische aanpassingen nodig zijn. Aan het einde van fase 1 moet voldoende duidelijk zijn welke wijzigingen in gegevensuitwisseling, iStandaarden en softwaresystemen nodig zijn en volgens welke planning deze kunnen worden gerealiseerd.
Naast deze technische impactanalyse is in fase 1 ook een analyse van de impact op de bedrijfsvoering nodig. De voorgestelde werkwijze kan gevolgen hebben voor administratieve processen, capaciteit, systemen, contractafspraken, gegevenskwaliteitscontroles, verantwoordelijkheidsverdeling en structurele beheerlasten bij gemeenten, regio's en aanbieders. Deze impact moet vroegtijdig in beeld komen, zodat de keuzes over fasering, ondersteuning en invoering niet alleen technisch haalbaar zijn, maar ook uitvoerbaar binnen de dagelijkse praktijk van betrokken partijen.

8.2.4 Ondersteuning & implementatiebegeleiding

Een belangrijk onderdeel van de eerste fase is het ondersteunen van gemeenten, regio's, verwijzers en aanbieders bij de toepassing van de definities. Hiervoor wordt een landelijke handreiking ontwikkeld met definities, registratieregels, veelvoorkomende situaties en praktijkvoorbeelden. Daarnaast worden ondersteuningssessies georganiseerd waarin

betrokken partijen vragen kunnen stellen over de inrichting van processen, systemen en registraties. De vragen en ervaringen uit deze ondersteuning worden benut om de handreiking en registratieregels gedurende de praktijktoets verder aan te scherpen.

8.2.5 Datakwaliteit & leren

De eerste registraties worden primair gebruikt om inzicht te krijgen in datakwaliteit. Daarbij wordt gekeken naar volledigheid, juistheid en vergelijkbaarheid van de gegevens.
De uitkomsten worden gezamenlijk besproken in regionale en landelijke leersessies. Doel is niet om regio's met elkaar te vergelijken, maar om zicht te krijgen op verschillen in toepassing en registratie en deze waar mogelijk weg te nemen. De gegevens uit deze fase zijn daarmee in de eerste plaats bedoeld om de registratie te verbeteren. Zij zijn nog niet geschikt om regio's of aanbieders te beoordelen op de hoogte van wachttijden.

8.2.6 Governance & randvoorwaarden

In fase 1 wordt de juridische uitwerking uit hoofdstuk 7 uitgevoerd. De uitkomsten daarvan worden verbonden aan de technische impactanalyse en de ervaringen uit de praktijktoets. Daarnaast wordt aangesloten bij bestaande governance binnen de gegevensuitwisseling in het sociaal domein. Alleen waar dat nodig is, wordt aanvullend tijdelijk overleg georganiseerd voor interpretatievragen, registratieregels en eventuele aanpassingen van de standaard.

8.2.7 Beoogde resultaat na fase 1

Aan het einde van fase 1 is duidelijk:

- hoe de definities en registratiemomenten in de verschillende routes eenduidig kunnen worden toegepast;
- welke registratieregels nodig zijn;
- welke technische aanpassingen noodzakelijk zijn en welke wijzigingstrajecten daarvoor moeten worden doorlopen;
- welke ondersteuning gemeenten, regio's, verwijzers en aanbieders nodig hebben;
- welke aandachtspunten bestaan voor datakwaliteit en implementatie;
- welke juridische borging nodig is en welke besluitvorming daarvoor moet worden voorbereid.

Op basis van de praktijktoets, technische impactanalyse en juridische uitwerking wordt een expliciet go/no-go-besluit genomen over landelijke invoering. Daarbij wordt vastgesteld of de definities en registratieregels voldoende uitvoerbaar zijn, welke technische en juridische randvoorwaarden vóór invoering gerealiseerd moeten zijn en welke onderdelen eventueel gefaseerd kunnen worden ingevoerd.

8.3 Fase 2 - Landelijke invoering en structurele inbedding

In de tweede fase verschuift de aandacht van praktijktoetsing naar bredere invoering. Op basis van de ervaringen uit de pilots worden de registratieregels waar nodig aangescherpt en worden de definities en registratiemomenten ingebed in processen, systemen en afspraken.

8.3.1 Inhoud & definities

De landelijke definities blijven het uitgangspunt. De registratieregels en uitzonderingsregels worden op basis van de praktijktoets definitief gemaakt. Waar nodig wordt de relatie gelegd met de landelijke productstructuur en de AMvB-zorgvormen, zodat wachttijdinformatie ook betekenisvol naar zorgvorm of een gedetailleerder niveau kan worden uitgesplitst.

Hoewel de standaard in dit rapport is uitgewerkt voor de AMvB-zorgvormen, kunnen de gehanteerde definities en registratiemomenten mogelijk ook richtinggevend zijn voor andere vormen van niet-vrij toegankelijke jeugdhulp of individueel maatwerk die via vergelijkbare processen en gegevensuitwisseling lopen. Een bredere toepassing kan bijdragen aan meer samenhang in registratie, betere vergelijkbaarheid tussen zorgvormen en een eenvoudiger uitvoeringspraktijk voor gemeenten, regio's en aanbieders. Tegelijkertijd vraagt toepassing buiten de AMvB-zorgvormen om een afzonderlijke inhoudelijke, technische en juridische afweging. De scope van dit rapport blijft daarom beperkt tot specialistische jeugdhulp binnen de AMvB-zorgvormen.

8.3.2 Proces & werkafspraken

Gemeenten, regio's en aanbieders verwerken de standaard in hun reguliere administratieve processen. Registratiemomenten, correcties, terugwerkende kracht en gegevensaanlevering worden landelijk zoveel mogelijk geharmoniseerd. Ook de afspraken met gecertificeerde instellingen en de aansluiting op de routes via wettelijke verwijzers worden hierin

meegenomen. De landelijke registratieregels vormen daarbij het uitgangspunt; regionale afspraken mogen niet leiden tot een andere betekenis van de registratiemomenten.

8.3.3 Techniek & standaarden

De in hoofdstuk 7 bepaalde technische wijzigingen worden gerealiseerd en geïmplementeerd in de relevante systemen en gegevensuitwisseling. Softwareleveranciers krijgen voldoende tijd voor ontwikkeling, testen en implementatie en de invoering wordt afgestemd op het releaseproces van de iStandaarden.
Bij landelijke invoering moeten ook de gevolgen voor de bedrijfsvoering worden vertaald naar concrete implementatieafspraken. Dat betekent dat gemeenten, regio's en aanbieders voldoende tijd, capaciteit en ondersteuning nodig hebben om processen, systemen, contractafspraken, interne controles en verantwoordelijkheden aan te passen. De invoering vraagt daarom niet alleen technische realisatie, maar ook organisatorische voorbereiding en bestuurlijke keuzes over wat van partijen verwacht wordt en welke ondersteuning daarbij beschikbaar is.

8.3.4 Ondersteuning & implementatiebegeleiding

De landelijke implementatiehandreiking wordt verder uitgebreid en geactualiseerd. Gemeenten, regio's en aanbieders ontvangen ondersteuning bij:

- het aanpassen van werkprocessen;
- het inrichten van systemen;
- het toepassen van registratieregels;
- het gebruik van dashboards en rapportages.

Daarnaast worden trainingen ontwikkeld voor contractmanagers, beleidsadviseurs, gegevensanalisten en medewerkers die betrokken zijn bij registratie en datakwaliteit. De ondersteuning verschuift in deze fase van een beperkt aantal pilotregio's naar bredere landelijke toepassing. Ervaringen uit de eerste fase worden daarbij benut om veelvoorkomende vragen en uitvoeringsproblemen vooraf te ondervangen.

8.3.5 Datakwaliteit & leren

De focus verschuift naar het actief verbeteren van registraties. Regionale datakwaliteitsgesprekken worden ingericht waarin gemeenten, regio's en aanbieders gezamenlijk reflecteren op de uitkomsten. Ook wordt gestart met de ontwikkeling van een voorziening waarmee wachttijden en datakwaliteit op regionaal en, zodra de gegevens daarvoor voldoende betrouwbaar zijn, landelijk niveau inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Ook in deze fase staat leren en verbeteren voorop. Het gebruik van gegevens voor landelijke vergelijking, beoordeling of toezicht vraagt dat de registratie voldoende volledig, vergelijkbaar en stabiel is.

8.3.6 Governance & juridische borging

De in fase 1 bepaalde juridische borging wordt in deze fase gerealiseerd. Waar borging via bestaande kaders mogelijk is, wordt de standaard verwerkt in relevante administratieprotocollen, afspraken en standaarden. Wanneer aanvullende regelgeving nodig is, wordt het daarvoor benodigde juridische traject doorlopen. De tijdelijke governance wordt tegelijkertijd doorontwikkeld richting structureel beheer.

8.3.7 Beoogde resultaten na fase 2

Aan het einde van fase 2:

- registreren gemeenten, regio's en aanbieders en andere betrokken partijen volgens één landelijke werkwijze;
- zijn de benodigde datumvelden technisch beschikbaar en uitwisselbaar;
- beschikken regio's over bruikbare wachttijdinformatie voor leren en sturen;
- is de datakwaliteit voldoende ontwikkeld om wachttijdinformatie ook op landelijk niveau te gebruiken.

8.4 Fase 3 - Borging en doorontwikkeling

In de derde fase wordt wachttijdregistratie structureel onderdeel van het jeugdstelsel. Het doel is dat gemeenten, regio's en aanbieders wachttijden op dezelfde manier blijven registreren, dat landelijke monitoring betrouwbaar is ingericht en dat inzichten uit de data worden gebruikt voor sturing en verbetering. De nadruk verschuift daarmee van invoering naar beheer, gebruik en doorontwikkeling. Juridische borging is in deze fase niet iets wat nog moet beginnen; de noodzakelijke basis daarvoor moet in de eerdere fasen zijn gelegd.

8.4.1 Inhoud & definities

Definities worden periodiek geëvalueerd en aangepast wanneer ontwikkelingen in wetgeving, productstructuur of zorgaanbod daarom vragen. Wijzigingen worden beheerst doorgevoerd, zodat landelijke vergelijkbaarheid in de tijd zoveel mogelijk behouden blijft.

8.4.2 Processen en werkafspraken

De landelijke registratieregels worden onderdeel van reguliere administratieve processen en uitvoeringsafspraken.

8.4.3 Techniek & standaarden

De technische standaarden worden beheerd binnen de reguliere governance van iStandaarden. Nieuwe releases en wijzigingen worden volgens vaste procedures doorgevoerd.

8.4.4 Ondersteuning & implementatiebegeleiding

De nadruk verschuift van implementatie naar gebruik. Gemeenten en regio's worden ondersteund bij het interpreteren van wachttijdgegevens en het vertalen daarvan naar verbeteracties. Handreikingen, praktijkvoorbeelden en kennisproducten worden doorlopend geactualiseerd.

8.4.5 Datakwaliteit en leren

Datakwaliteit wordt een structureel onderdeel van monitoring. Wachttijdinformatie wordt gebruikt om ontwikkelingen te volgen, knelpunten te signaleren en regionale verbeteracties te ondersteunen. De leercirkels blijven een belangrijk instrument om goede voorbeelden te delen en gezamenlijk betekenis te geven aan de cijfers.

Wanneer de kwaliteit en vergelijkbaarheid van de gegevens dit toelaten, kunnen de gegevens daarnaast worden benut voor landelijke monitoring en vroegsignalering van ontwikkelingen in de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp.

8.4.6 Governance en juridische borging

Eigenaarschap van de standaard wordt structureel belegd. Er is een structurele beheerfunctie voor definities, registratieregels en interpretatievragen. Ook is geborgd wie verantwoordelijk is voor de verschillende onderdelen van registratie, gegevensuitwisseling, landelijke monitoring en doorontwikkeling. De juridische kaders worden aangepast wanneer wijzigingen in het stelsel, de informatiebehoefte of het gebruik van de gegevens daar aanleiding toe geven.

8.4.7 Resultaat fase 3

Landelijke wachttijdregistratie is een vast onderdeel van het jeugdstelsel. Gemeenten, regio's en aanbieders registreren wachttijden op dezelfde wijze, de datakwaliteit wordt actief bewaakt en de informatie kan worden gebruikt voor leren, verbeteren en, waar passend, landelijke sturing, monitoring en vroegsignalering.

9 Wat moet veranderen voor landelijke registratie

De voorgestelde definities worden pas bruikbaar wanneer zij ook in de praktijk eenduidig kunnen worden vastgelegd en uitgewisseld. Daarvoor zijn aanpassingen nodig in lokale werkprocessen, regionale afspraken, software, landelijke standaarden en mogelijk wet- en regelgeving.

De kern van dit hoofdstuk is dat de drie registratiemomenten overal dezelfde betekenis moeten krijgen. Pas wanneer deze momenten in de uitvoering eenduidig worden vastgelegd én technisch kunnen worden uitgewisseld, ontstaat wachttijdinformatie die betrouwbaar, vergelijkbaar en bruikbaar is voor leren, sturen en monitoren.

De aard van de benodigde aanpassingen verschilt. Een deel kan worden gerealiseerd binnen bestaande werkprocessen en regionale afspraken. Andere wijzigingen vragen landelijke standaardisatie, technische aanpassingen of juridische borging. Dit hoofdstuk beschrijft wat op deze onderdelen nodig is.

9.1 Wijzigingen in lokale werkwijze

Gemeenten, lokale teams, aanbieders en gecertificeerde instellingen moeten de drie registratiemomenten herkennen in hun eigen proces en volgens dezelfde definities vastleggen. De feitelijke handeling of het document waaraan een registratiemoment is gekoppeld, kan per verwijsroute verschillen. De betekenis van het registratiemoment blijft gelijk. Voor gemeenten betekent dit dat het moment waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld en het moment van formele toekenning of beschikbaarstelling afzonderlijk en eenduidig worden vastgelegd. Voor aanbieders betekent dit dat de startdatum hulpverlening wordt geregistreerd op basis van het eerste directe zorginhoudelijke contact en niet op basis van dossieraanmaak, planning of declaratie. Voor gecertificeerde instellingen betekent dit dat de datum van de bepaling jeugdhulp eenduidig wordt vastgelegd en beschikbaar kan worden gemaakt voor de wachttijdregistratie.

Dit vraagt om heldere registratieregels. Deze regels moeten borgen dat de drie registratiemomenten uit hoofdstuk 4 in de verschillende routes op dezelfde manier worden geïnterpreteerd en dat duidelijk is welke datum wordt geregistreerd wanneer processtappen administratief op een later moment worden verwerkt. Hiermee wordt voorkomen dat wachttijdcijfers vooral administratieve achterstanden of lokale gewoonten weerspiegelen.

Voor de GI-route vraagt dit extra aandacht. Gedurende het proces is zichtbaar geworden dat er veel verwarring en discussie bestaat over de werkwijze en aanmeldroute van gecertificeerde instellingen. De komst van het Landelijk Aanmeldformulier Residentiële en Jeugdhulp met Verblijf (LARR) draagt bij aan meer uniformiteit, maar neemt niet weg dat de praktijk per regio op dit moment nog verschillend is ingericht. Juist daardoor was het voor deze route uitdagend om de registratiemomenten eenduidig te definiëren. In het vervolg is daarom een expliciete keuze nodig over de wijze waarop de GI-route landelijk wordt ingericht: loopt deze primair via de relatie met gemeenten of via de relatie met aanbieders? Zolang beide varianten naast elkaar bestaan of door elkaar worden gebruikt, blijft in het stelsel onduidelijk waar de bronregistratie ligt, hoe gegevens beschikbaar komen en welke processtap bepalend is voor de wachttijdregistratie. Wij adviseren daarom om de verdere uniformering van de GI-route als afzonderlijk werkspoor uit te werken, met aandacht voor de aanmeldroute, de bepaling jeugdhulp, de afstemming met gemeenten en aanbieders en het gebruik van gegevensuitwisseling.

9.2 Wijzigingen in regionale afspraken en administratieprotocollen

Voor landelijke vergelijkbaarheid is het van belang dat de administratieve en ketenbrede afspraken die nodig zijn voor een eenduidige toepassing van de standaard landelijk uniform worden vastgesteld. Het gaat onder meer om afspraken over terugwerkende kracht, open beschikkingen, generieke toewijzingen, taakgerichte bekostiging, crisiszorg, wenswachten, correcties achteraf, datumvelden en gegevensuitwisseling tussen gemeenten, aanbieders en andere betrokken partijen. Gemeenten, regio's en aanbieders houden ruimte voor de inrichting van hun eigen interne bedrijfsprocessen, zolang die inrichting de uniforme

toepassing van de registratiemomenten en de gegevensuitwisseling niet beïnvloedt. Daarmee wordt voorkomen dat regio's afzonderlijk administratieprotocollen ontwikkelen die opnieuw leiden tot interpretatieverschillen, aanvullende regionale administratieve eisen of verschillen in datakwaliteit. De regionale uitwerking moet dus aansluiten op landelijk uniforme administratieve en ketenbrede afspraken, niet andersom.

Bij taakgerichte bekostiging en generieke toewijzingen is extra aandacht nodig. Juist daar is niet altijd direct zichtbaar welke specialistische jeugdhulp feitelijk wordt ingezet. Voor wachttijdregistratie moet daarom voldoende informatie beschikbaar zijn om de wachttijd te koppelen aan de juiste AMvB-zorgvorm, productstructuur of andere landelijke indeling. Als die koppeling ontbreekt, ontstaat wel een datumregistratie, maar geen bruikbare wachttijdinformatie.

Bij de regionale uitwerking moet ook worden bepaald welke afspraken nodig zijn met partijen die niet rechtstreeks onderdeel zijn van de gemeentelijke administratieve keten, in het bijzonder gecertificeerde instellingen en wettelijke verwijzers. Voor de registratie moet duidelijk zijn hoe de relevante datum vanuit deze routes beschikbaar komt, zonder dat dit leidt tot een nieuwe afzonderlijke registratielast voor verwijzers.

9.3 Wijzigingen in systemen en gegevensuitwisseling

Gemeentelijke systemen, aanbiederssystemen en eventuele regionale voorzieningen moeten de drie registratiemomenten kunnen registreren, bewaren, corrigeren en waar nodig uitwisselen. Daarvoor moet eerst worden bepaald in welk systeem ieder gegeven ontstaat, welke partij bronhouder is en via welke bestaande of aangepaste gegevensstroom het beschikbaar komt voor verdere verwerking.

Daarbij zijn landelijke validatieregels nodig die ontbrekende, onlogische of afwijkende registraties signaleren. Voorbeelden zijn een ontbrekende datum waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp is vastgesteld, een startdatum die vóór de besluitdatum ligt of een besluitdatum die structureel veel later wordt geregistreerd dan het feitelijke besluitmoment.

Niet iedere afwijkende volgorde is overigens per definitie een registratiefout. Zoals in hoofdstuk 4 beschreven, kunnen bijvoorbeeld door terugwerkende kracht negatieve wachttijden ontstaan. Validatieregels moeten dergelijke situaties daarom signaleren voor controle, maar niet automatisch als fout aanmerken.

Deze validatieregels moeten in de eerste fase vooral worden gebruikt voor datakwaliteit en leren. Pas wanneer de registratie voldoende stabiel is, kan de informatie breder worden gebruikt voor landelijke monitoring, sturing of toezicht. Daarmee wordt voorkomen dat partijen te vroeg worden beoordeeld op gegevens waarvan de kwaliteit nog in ontwikkeling is. Daarnaast moet in de verdere uitwerking expliciet worden bepaald hoe wachttijdregistratie wordt vertaald naar wachttijdinformatie. Registratie levert datums op; bruikbare informatie ontstaat pas wanneer is afgesproken hoe deze datums worden bewerkt, samengevoegd, berekend en gepresenteerd. Daarbij zijn keuzes nodig over het detailniveau van rapportage, de rolverdeling bij het maken van overzichten, de eventuele landelijke rekenregels, de omgang met kleine aantallen en privacy, en het moment waarop gegevens beschikbaar of openbaar mogen worden gemaakt. Deze keuzes kunnen invloed hebben op de gegevens die uiteindelijk moeten worden geregistreerd en uitgewisseld.

Wij adviseren daarom om parallel aan de technische impactanalyse te werken aan een informatiekundige uitwerking: welke wachttijdinformatie is nodig voor gemeenten, regio's, aanbieders, landelijke monitoring en eventuele openbaarmaking; op welk niveau moet die informatie beschikbaar zijn; en welke rekenregels zijn nodig om gegevens vergelijkbaar te maken. Daarbij moet ook worden bepaald of wachttijden pas na een administratieve verwerkingstermijn worden ontsloten, zodat cijfers niet worden vertekend door tijdelijke administratieve vertraging. Afspraken uit andere zorgdomeinen, zoals het werken met rekenregels en termijnen voor administratieve verwerking, kunnen hierbij als voorbeeld dienen waar dat passend is.

9.4 Wijzigingen in het iJW-berichtenverkeer

Voor het iJW-berichtenverkeer moet worden uitgewerkt welke van de benodigde gegevens via het berichtenverkeer kunnen en moeten worden uitgewisseld. De wijziging moet worden ingebed in het reguliere releasebeleid van de iStandaarden. Daarvoor is eerst een impactanalyse nodig. Niet alle drie de registratiemomenten ontstaan bij dezelfde partij en niet alle gegevens zijn op dit moment onderdeel van het iJW-berichtenverkeer. Per registratiemoment moet daarom worden bepaald waar de bronregistratie plaatsvindt en of

aanpassing van een bestaand bericht, een nieuw gegevenselement of een andere vorm van gegevensuitwisseling nodig is.

Vervolgens moeten de inhoudelijke keuzes worden vertaald naar wijzigingsverzoeken, technische specificaties, testscenario's en implementatieafspraken. Daarbij moeten Zorginstituut Nederland/iStandaarden, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en softwareleveranciers tijdig worden betrokken.

De doorlooptijd van het reguliere wijzigings- en releaseproces is medebepalend voor het moment waarop landelijke technische invoering mogelijk is. Daarom moeten impactanalyse en voorbereiding van wijzigingsverzoeken al in de eerste implementatiefase starten. Softwareleveranciers hebben vervolgens voldoende ontwikkel- en testtijd nodig voordat een nieuwe werkwijze breed kan worden ingevoerd.

10 Wie nodig is om de standaard werkend te maken

Betrouwbare wachttijdregistratie ontstaat in de uitvoering, maar vraagt om gezamenlijke sturing van het hele stelsel. De drie registratiemomenten ontstaan op verschillende plekken in het stelsel. Afhankelijk van de verwijsroute wordt de noodzaak voor specialistische jeugdhulp vastgesteld door de gemeentelijke toegang, een wettelijke verwijzer of een gecertificeerde instelling. Gemeenten hebben een rol bij de formele toekenning of beschikbaarstelling van hulp en aanbieders registreren de feitelijke start van de hulpverlening. Dat betekent dat betrouwbare wachttijdinformatie alleen kan ontstaan wanneer de registratie en gegevensuitwisseling over deze partijen heen op elkaar aansluiten.

De centrale boodschap is dat wachttijdregistratie geen verantwoordelijkheid van één partij is en daarom beschrijven we een eerste aanzet van de rolverdeling in het stelsel omtrent wachttijdregistratie. Gemeenten en regio's hebben een sturende en opdrachtgevende rol, aanbieders een uitvoerende registratierol, softwareleveranciers een technische realisatierol en landelijke partijen een kaderstellende, beheer- en monitoringsrol. Dit hoofdstuk maakt deze rolverdeling expliciet en benoemt de randvoorwaarden waaronder het stelsel als geheel kan functioneren. VWS heeft als stelselverantwoordelijke een belangrijke rol in het organiseren van de landelijke besluitvorming en samenhang.

Tabel 3.

Overzicht van mogelijke rollen in het stelsel

Partij	Hoofdrol	Belangrijkste verantwoordelijkheden
Ministerie van VWS	Stelselverantwoordelijke en opdrachtgever	Stelt landelijke kaders vast, organiseert besluitvorming over de landelijke standaard, zorgt voor juridische borging en bewaakt de samenhang met andere landelijke ontwikkelingen.
Gemeenten	Uitvoeringsverantwoordelijk en opdrachtgever in de lokale/regionale uitvoering	Vertalen de standaard naar gemeentelijke werkprocessen, regionale afspraken en waar nodig verordeningen. Zorgen dat de relevante registratiemomenten binnen de gemeentelijke route eenduidig worden vastgelegd en dat de beschikkingsdatum als formeel besluitmoment herkenbaar wordt geregistreerd.
VNG	Vertegenwoordiging en mede-opdrachtgeverschap namens gemeenten	Brengt het gemeentelijk perspectief in bij landelijke besluitvorming, helpt landelijke kaders vertalen naar de gemeentelijke uitvoeringspraktijk en ondersteunt het actief uitdragen van de standaard richting gemeenten en regio's.
OZJ/GO	Ondersteuning implementatie en lerende aanpak	Ondersteuning van regio's en betrokken partijen bij implementatie en verdere uitwerking, inbreng vanuit de leercirkel data, ondersteuning bij gebruik en duiding van data en vertaling van wachttijdgegevens naar leren en verbeteren.
Jeugdregio's	Regionale implementatie en datakwaliteit	Organiseren regionale werkafspraken, opzetten van datagovernance binnen de regio, ondersteunen gemeenten en aanbieders, bewaken datakwaliteit en gebruiken dashboards voor leren en verbeteren.
Jeugdhulp-aanbieders	Registratie start hulpverlening en gegevensuitwisseling	Registreren de feitelijke start van de hulpverlening volgens de landelijke definitie, zorgen voor correcte verwerking in systemen en berichtenverkeer en corrigeren onjuiste registraties.

Gecertificeerde instellingen	Registratie binnen GI-route	Leggen vast wanneer specialistische jeugdhulp noodzakelijk is binnen een maatregel of bepaling jeugdhulp en zorgen voor aansluiting met gemeente, regio en aanbieder.
Wettelijke verwijzers	Vaststellen noodzaak specialistische jeugdhulp	De verwijzing vormt binnen deze route het eerste registratiemoment, voor zover deze voldoende specifiek ziet op specialistische jeugdhulp binnen de scope van deze standaard. Voor de implementatie moet zoveel mogelijk worden aangesloten bij bestaande verwijzingsprocessen en gegevens, zodat de aanvullende registratielast voor verwijzers zo beperkt mogelijk blijft.
Ketenbureau i-Sociaal Domein	Ketenbrede samenhang, implementatie en uitvoerbaarheid	Bewaakt de samenhang tussen ketenprocessen, ketenafspraken, uitvoering en gegevensuitwisseling. Brengt uitvoeringskennis in over het iJW-berichtenverkeer, ondersteunt de vertaling van landelijke keuzes naar werkbare ketenprocessen en signaleert interpretatie- en uitvoeringsvragen die inhoudelijk beheer vragen. Werkt complementair aan Zorginstituut Nederland/iStandaarden, dat de technische standaard en het releaseproces beheert.
Zorginstituut Nederland/ iStandaarden	Beheer technische standaarden	Beoordeelt en verwerkt wijzigingsverzoeken voor iJW, bewaakt samenhang met andere iStandaarden en organiseert specificatie, release, test en beheer van de standaard.
Software-leveranciers	Technische implementatie	Bouwen de benodigde velden, validaties, koppelingen en rapportages in gemeentelijke, regionale en aanbiederssystemen.
Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)	Landelijke monitoring en vroegsignalering	Wordt tijdig betrokken bij de informatiebehoefte en eisen aan bruikbaarheid en datakwaliteit. Kan betrouwbare wachttijdgegevens benutten voor stelselonderzoek en vroegsignalering rond de beschikbaarheid van specialistische jeugdhulp, voor zover de wettelijke grondslag en datakwaliteit dit toelaten.

10.1 Sturing en eigenaarschap

Voor de invoering is expliciet eigenaarschap nodig. VWS is eigenaar van de landelijke beleidsopgave en moet zorgen voor besluitvorming over scope, de landelijke standaard en juridische borging. Gemeenten en regio's zijn verantwoordelijk voor de vertaling naar de gemeentelijke en regionale uitvoeringspraktijk en moeten de standaard opnemen in hun administratieve processen, contracten en regionale afspraken. Zorginstituut Nederland beheert de technische standaard en het wijzigings- en releaseproces van de iStandaarden. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein kan aanvullend toezien op de samenhang tussen ketenprocessen, ketenafspraken, uitvoering en gegevensuitwisseling. Daarmee zijn Zorginstituut Nederland en het Ketenbureau complementair: het Zorginstituut borgt de technische standaard, het Ketenbureau bewaakt de ketenbrede uitvoerbaarheid en toepassing. Naast dit technische en ketenbrede beheer is ook inhoudelijk beheer nodig voor definities, registratieregels en interpretatievragen. Daarbij moet landelijk worden belegd wie verantwoordelijk is voor inhoudelijke duiding en doorontwikkeling; mogelijk heeft ook de NZa hierin een rol vanuit de informatiebehoefte voor monitoring en stelselonderzoek. Dit inhoudelijke beheer moet expliciet worden onderscheiden van het technisch beheer van iStandaarden.

10.2 Datakwaliteit als gezamenlijke verantwoordelijkheid

Omdat de drie registratiemomenten bij verschillende partijen ontstaan, is datakwaliteit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Iedere partij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de eigen bronregistratie. Gemeenten en regio's hebben daarnaast een rol in het signaleren en bespreken van ontbrekende of afwijkende registraties in de regionale keten. De landelijke beheerfunctie bewaakt patronen en interpretatieverschillen die bovenregionale afstemming vragen. De wijze waarop datakwaliteit tijdens de implementatie wordt opgebouwd, is beschreven in hoofdstuk 5.

Het is behulpzaam om drie lagen van monitoring te onderscheiden. De eerste laag is operationele ketenmonitoring: worden berichten correct gevuld, ontbreken gegevens, ontstaan ketenfouten en zijn registratiemomenten consistent? De tweede laag is monitoring van implementatie en datakwaliteit: passen regio's en aanbieders de standaard op dezelfde manier toe en worden afwijkingen structureel opgelost? De derde laag is beleids- en stelselmonitoring: wat zeggen betrouwbare wachttijdgegevens over toegankelijkheid, beschikbaarheid en ontwikkelingen in het jeugdstelsel? De NZa heeft vooral een rol in deze

derde laag. Voor de eerste twee lagen moet in de vervolgfase expliciet worden belegd wie op landelijk niveau zicht houdt op ketenwerking, toepassing en datakwaliteit, omdat gemeenten en regio's dit niet ieder afzonderlijk kunnen dragen.

10.3 Samenhang met andere landelijke ontwikkelingen

VWS bewaakt dat de invoering van wachttijdregistratie wordt verbonden met relevante landelijke trajecten, waaronder de productstructuur, standaardisatie en de doorontwikkeling van iStandaarden. Deze trajecten ondersteunen de implementatie, maar zijn niet bepalend voor de inhoudelijke definitie van wachttijd.

Naast deze trajecten vraagt ook de vertaling van registratie naar bruikbare wachttijdinformatie om expliciete besluitvorming. De informatiekundige keuzes daarover zijn uitgewerkt in hoofdstuk 9.3; in deze samenhang is vooral van belang dat VWS bewaakt dat deze keuzes tijdig worden verbonden met de productstructuur, standaardisatie, iStandaarden en de informatiebehoefte van gemeenten, regio's en landelijke partijen.

10.4 Randvoorwaarden voor landelijke invoering

De invoering van landelijke wachttijdregistratie is alleen uitvoerbaar als de inhoudelijke, organisatorische, juridische en technische randvoorwaarden in samenhang worden ingevuld. Een deel daarvan moet vooraf helder zijn om fase 1 te kunnen starten; andere randvoorwaarden worden tijdens fase 1 en fase 2 verder uitgewerkt. Gezamenlijk bepalen zij of de definities uit deel III daadwerkelijk eenduidig kunnen worden toegepast in lokale processen, regionale afspraken en landelijke gegevensuitwisseling.

- De definities en registratieregels zijn landelijk vastgesteld en er is uiteindelijk een structurele beheerfunctie voor inhoudelijke en technische vragen.
- Per registratiemoment is duidelijk waar het gegeven ontstaat, wie verantwoordelijk is voor de bronregistratie en hoe het gegeven beschikbaar komt voor verdere verwerking.
- De landelijke productstructuur en AMvB-zorgvormen bieden voldoende basis om wachttijdgegevens betekenisvol naar zorgvorm te kunnen uitsplitsen. Voor taakgerichte bekostiging en generieke toewijzingen is duidelijk hoe de feitelijk ingezette specialistische jeugdhulp aan deze landelijke indeling wordt gekoppeld en welke aanvullende registratie- of onderzoeksstappen nodig zijn om wachttijden bij taakgerichte varianten betrouwbaar te kunnen meten.
- De benodigde juridische grondslagen voor registratie, gegevensuitwisseling en gebruik zijn vastgesteld en waar nodig gerealiseerd of in voorbereiding.
- Softwareleveranciers en beheerders van landelijke standaarden worden tijdig betrokken en krijgen voldoende tijd voor specificatie, ontwikkeling, testen en invoering.
- De implementatie wordt ondersteund met één landelijke handreiking en uniforme registratieregels, zodat regionale uitwerking niet leidt tot verschillende definities.
- Datakwaliteit wordt tijdens de implementatie gebruikt voor leren en verbeteren.
- Landelijke vergelijking, normering of toezicht volgt pas wanneer de gegevens voldoende betrouwbaar en vergelijkbaar zijn.
- Er zijn landelijke afspraken gemaakt over de omzetting van wachttijdregistratie naar wachttijdinformatie, inclusief detailniveau, rekenregels, rolverdeling, openbaarheid en het moment waarop gegevens mogen worden ontsloten.

11 Tot slot

Met dit rapport ligt de inhoudelijke basis voor een landelijke en uniforme registratie van wachttijden in de specialistische jeugdhulp. De voorgestelde definities en registratiemomenten maken het mogelijk om wachttijden over verschillende routes heen op een vergelijkbare manier te bepalen. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet naar informatie die lokaal, regionaal en landelijk dezelfde betekenis heeft. De stap van een landelijke definitie naar een werkende landelijke registratie vraagt echter meer dan overeenstemming over begrippen. De registratiemomenten moeten herkenbaar worden vastgelegd in werkprocessen en systemen, gegevens moeten kunnen worden uitgewisseld en de juridische en organisatorische randvoorwaarden moeten op orde zijn. Niet alles hoeft daarvoor tegelijkertijd gereed te zijn. De implementatiestrategie in dit rapport kiest daarom bewust voor een gefaseerde aanpak, waarin praktijktoetsing, technische en juridische voorbereiding en leren van de eerste registraties voorafgaan aan bredere landelijke toepassing.

De eerstvolgende stap is om de voorgestelde definities en registratiemomenten landelijk als inhoudelijk vertrekpunt vast te stellen en fase 1 van de implementatie te starten. In deze fase worden de definities getoetst in de verschillende routes, worden registratieregels uitgewerkt en wordt bepaald welke aanpassingen in processen, systemen, gegevensuitwisseling en juridische borging nodig zijn. Tegelijkertijd starten de technische en juridische voorbereidingstrajecten, omdat deze een langere doorlooptijd kennen en bepalend zijn voor landelijke invoering.

Vergelijkbare registratie ontstaat niet alleen door definities vast te stellen, maar vooral door verschillen in toepassing zichtbaar te maken en gezamenlijk op te lossen. De gegevens zijn in deze fase daarom in de eerste plaats bedoeld om de registratie en datakwaliteit te verbeteren, en nog niet om gemeenten, regio's of aanbieders te beoordelen op de hoogte van hun wachttijden.

Zo ontstaat stapsgewijs de basis voor wat met deze opdracht wordt beoogd: wachttijdinformatie die niet afhankelijk is van waar een jeugdige woont, via welke route de hulp tot stand komt of welke aanbieder de

Bijlagen

Aanpak, betrokkenen en geraadpleegde documenten

Bijlage 1. Onze aanpak

De opdracht is uitgevoerd in vijf samenhangende stappen tussen december 2025 en juni 2026. De aanpak was cyclisch: ontwikkelen, toetsen en aanscherpen wisselden elkaar voortdurend af. Daardoor konden inhoudelijke keuzes steeds worden verbonden met de uitvoeringspraktijk.

Stap 1. Inrichten van organisatie en governance

We richtten een stevige projectstructuur in die zorgde voor duidelijke sturing, betrokkenheid van relevante partijen en een goede aansluiting op bestaande landelijke overleggen.

- We stelden een projectgroep samen met vertegenwoordigers van landelijke partijen en programma's die inhoudelijk betrokken waren bij wachttijden, data en standaardisatie. Deze groep werkte aan de inhoudelijke uitwerking van zowel de definities als het implementatievraagstuk.
- Daarnaast richtten we een brede klankbordgroep in met gemeenten, aanbieders, softwareleveranciers, professionals en cliënten. We betrokken deze groep op verschillende manieren: via interactieve online sessies waarin we tussenproducten bespraken en verdiepden, en via een online platform waarop deelnemers zelfstandig input konden leveren. Zo haalden we continu feedback op en konden we deze direct verwerken.
- Ook sloten we aan bij bestaande governance-structuren, zoals de begeleidingsgroep en stuurgroep van de Hervormingsagenda, om op de hoogte te blijven en besluitvorming goed te laten verlopen.

Stap 2. Documentenanalyse & interviews

We creëerden een helder en gedeeld vertrekpunt door bestaande kennis, definities en afspraken rondom wachttijden in beeld te brengen en te verrijken met praktijkinzichten. Dit voorkwam dat we opnieuw het wiel uitvonden en zorgde voor aansluiting op lopende initiatieven.

We analyseerden documenten uit onder meer het programma Aanpak Wachttijden en de programma's Standaardisatie en Data & Monitoring. Ook brachten we regionale werkafspraken en het gebruik van begrippen in gemeentelijke en regionale processen in kaart. Daarmee maakten we verschillen, overlap en hiaten inzichtelijk.

Aanvullend voerden we interviews met brancheorganisaties en betrokkenen van het programma Aanpak Wachttijden. Deze gesprekken gaven inzicht in de toepassing van definities in de praktijk en maakten duidelijk waar knelpunten en variatie zaten tussen regio's, organisaties en branches.

Overzichten van geraadpleegde documenten en geïnterviewden zijn te vinden in bijlagen.

Stap 3. Ontwikkelen van definities en implementatie

We hebben stapsgewijs toegewerkt naar een set van uniforme en consistente definities die zowel inhoudelijk kloppen als uitvoerbaar zijn in de praktijk. Daarbij stuurden we actief op eenvoud, duidelijkheid en toepasbaarheid. We werkten in samenhang aan de ontwikkeling van definities en de impact van de implementatie daarvan.

In meerdere werksessies met de projectgroep ontwikkelden en verfijnden we conceptdefinities. In elke iteratie keken we naar de onderlinge samenhang, de toepasbaarheid in verschillende situaties en mogelijke knelpunten, zoals overlap of onduidelijke afbakening.

Tegelijkertijd namen we het implementatievraagstuk continu mee. Bij elke inhoudelijke keuze bespraken we de praktische gevolgen: hoe wordt een definitie geregistreerd, wat betekent dit voor bestaande werkwijzen en welke aanpassingen zijn nodig in systemen en processen? Hierdoor beïnvloedden inhoud en implementatie elkaar voortdurend.

De klankbordgroep speelde een actieve rol hierin. Via interactieve sessies en het online platform verzamelden we feedback op tussenproducten. Deze input verwerkten we telkens in volgende iteraties. Zo ontstond een doorlopend proces van ontwikkelen, toetsen en verbeteren.

Door deze cyclische aanpak versterkten definities en implementatie elkaar en ontstond een samenhangend en gedragen geheel.

Stap 4. Uitwerken van het implementatieplan

We brachten de inzichten uit de iteratieve fase samen en vertaalden deze naar een concreet en uitvoerbaar implementatiekader. Daarmee gaven we richting aan de invoering in de praktijk. In deze stap werkten we samen met de projectgroep en andere betrokkenen de afspraken verder uit over het gebruik van definities, de benodigde ondersteuning en de inpassing in bestaande werkprocessen van gemeenten en aanbieders. We werkten een fasering uit voor de korte, middellange en lange termijn en legden rollen en verantwoordelijkheden vast.

Ook werkten we borgingsmechanismen uit om te zorgen voor consistent gebruik op langere termijn. We betrokken de klankbordgroep opnieuw om deze uitwerking te toetsen op uitvoerbaarheid en herkenbaarheid.

Stap 5. Opleveren van het voorliggend rapport

We rondden de opdracht af met dit samenhangende en praktisch toepasbare rapport dat richting gaf aan zowel de inhoud als de implementatie van wachttijddefinities.

In voorliggend rapport leggen we de uniforme definities en bijbehorende begrippen vast, evenals een implementatieplan voor de korte, middellange en lange termijn. Daarnaast formuleren we aanbevelingen voor vervolgstappen, waaronder aandachtspunten voor juridische borging en technische doorontwikkeling, zoals aansluiting op de iJW-standaard.

Met dit rapport leggen we een basis voor landelijke eenduidigheid in het registreren en monitoren van wachttijden. Het rapport is opgeleverd op 22 september 2026.

Bijlage 2. Toepassing van de standaard

Deze bijlage laat aan de hand van voorbeeldcasuïstiek zien hoe de voorgestelde standaard in de praktijk kan worden toegepast. De voorbeelden maken inzichtelijk hoe de registratiemomenten per route kunnen worden herkend, welke partij het moment vastlegt en welke relatie er mogelijk is met het iJW-berichtenverkeer. In de meeste routes worden drie afzonderlijke registratiemomenten onderscheiden. Wanneer de inzet van specialistische jeugdhulp rechtstreeks voortvloeit uit een rechterlijke of strafrechtelijke beslissing, wordt geen afzonderlijke toeleidingswachttijd onderscheiden en zijn voor de wachttijdregistratie twee verschillende datums relevant. Per casus wordt uitgewerkt welk moment passend is bij het registratiemoment. Daarbij wordt steeds benoemd welke bestaande iJW-berichten mogelijk aanknopingspunten bieden en waar mogelijk aanvullende datumvelden of afspraken nodig zijn.

Casus 1. Gemeentelijke route

Een jeugdige meldt zich met ouders bij de gemeentelijke toegang of het lokale team. Na vraagverheldering concludeert de jeugdprofessional dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Dit wordt vastgelegd in een plan van aanpak en wordt afgerond op 10 maart 2026. Daarna neemt de gemeente een besluit over de inzet van specialistische jeugdhulp op 24 maart 2026. Vervolgens wordt de hulp toegewezen aan een aanbieder via het berichtenverkeer op 30 maart 2026. De aanbieder start 21 april 2026 met het eerste zorginhoudelijke contact met de jeugdige en ouders voor de uitvoering van de toegewezen specialistische jeugdhulp.

Het eerste registratiemoment is de datum waarop in het afgeronde plan van aanpak is vastgelegd dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. Dit moment ontstaat bij de gemeente en ligt vóór het formele besluit. Binnen het huidige iJW-berichtenverkeer is dit moment nog niet als afzonderlijk datumveld beschikbaar. In de vervolgfase moet daarom worden bepaald of deze datum in de gemeentelijke bronregistratie wordt vastgelegd en via een bestaand of aangepast bericht beschikbaar kan worden gemaakt.

Het tweede registratiemoment is de datum waarop het besluit tot inzet van specialistische jeugdhulp is genomen. Voor de gegevensuitwisseling kan het JW301-bericht een aanknopingspunt bieden, omdat daarin de toewijzing richting aanbieder wordt vastgelegd. Wel moet in de impactanalyse worden bepaald of de bestaande datumvelden voldoende aansluiten op de feitelijke besluitdatum of dat een aanvullend datumveld nodig is. Het derde registratiemoment is de datum waarop de aanbieder daadwerkelijk start met de hulpverlening: het eerste directe zorginhoudelijke contact met de jeugdige en/of het systeem. Hiervoor kan het JW305-bericht mogelijk worden benut, mits landelijk wordt afgesproken dat de startinformatie in dit bericht overeenkomt met deze definitie van start hulpverlening.

- Vaststellen noodzaak: 10 maart
- Besluit: 24 maart
- Start hulpverlening: 21 april
- Toeleidingswachttijd: 14 dagen | Hulpverleningswachttijd: 28 dagen | Totale wachttijd: 42 dagen

Registratiemoment	Bronhouder	Mogelijk bericht	Datumveld/ aandachtspunt
Vaststellen noodzaak	Gemeente	Nog te bepalen	Nieuw of aanvullend datumveld nodig; bron ligt in plan van aanpak.
Besluit	Gemeente	JW301 mogelijk als aanknopingspunt	Bepalen of bestaand datumveld aansluit op feitelijke besluitdatum.
Start hulpverlening	Aanbieder	JW305	Alleen bruikbaar wanneer dit de datum van eerste directe zorginhoudelijke contact weergeeft.

Casus 2. Route via wettelijke verwijzer

Een huisarts verwijst op 3 maart 2026 een jeugdige rechtstreeks naar een jeugdhulpaanbieder voor specialistische jeugdhulp. De aanbieder beoordeelt of de jeugdige passend is aangemeld en vraagt vervolgens bij de gemeente om administratieve verwerking en toewijzing op 25 maart 2026. De gemeente verwerkt de inzet van jeugdhulp en besluit formeel de zorg in te zetten op 15 april 2026, waarna de aanbieder de hulpverlening start op 1 mei 2026.

In deze route geldt de datum van de verwijzing door de wettelijke verwijzer als datum waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp is vastgesteld. Dit moment ontstaat buiten het reguliere gemeentelijke besluitvormingsproces. In de vervolgfase moet worden bepaald hoe de verwijzingsdatum op een uniforme manier beschikbaar komt, bijvoorbeeld via de bronregistratie van de aanbieder of via aanvullende gegevensuitwisseling.

Het tweede registratiemoment is de datum waarop de inzet van specialistische jeugdhulp formeel is toegekend. In deze route is dit de datum van het formele besluit van de gemeente. Voor de gegevensuitwisseling kunnen het JW315- en JW301-bericht aanknopingspunten bieden. In de impactanalyse moet worden bepaald hoe de formele besluitdatum eenduidig beschikbaar kan worden gemaakt en of daarvoor een bestaand datumveld kan worden benut of een aanvullend datumveld nodig is.

Het derde registratiemoment is de datum waarop de aanbieder daadwerkelijk start met de hulpverlening. Ook hier kan het JW305-bericht mogelijk worden benut, mits duidelijk is dat het gaat om het eerste directe zorginhoudelijke contact voor de uitvoering van de toegewezen specialistische jeugdhulp.

- Verwijzing/noodzaak: 3 maart
- Formeel besluit: 15 april
- Start hulpverlening: 1 mei
- Toeleidingswachttijd: 43 dagen | Hulpverleningswachttijd: 16 dagen | Totaal: 59 dagen

Registratiemoment	Bronhouder	Mogelijk bericht	Datumveld/ aandachtspunt
Vaststellen noodzaak	Wettelijke verwijzer/ aanbieder	JW315 mogelijk als aanknopingspunt	Verwijzingsdatum moet uniform beschikbaar komen.
Besluit	Gemeente	JW301	Bepalen of bestaand datumveld aansluit op feitelijke besluitdatum.
Start hulpverlening	Aanbieder	JW305	Alleen bruikbaar wanneer dit de datum van eerste directe zorginhoudelijke contact weergeeft.

Casus 3. Route via gecertificeerde instelling

Een jeugdige heeft te maken met een maatregel waarbij een gecertificeerde instelling betrokken is. De GI stelt vast dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is en legt dit vast in het plan van aanpak op 5 maart 2026. Daarna wordt de inzet van jeugdhulp formeel vastgelegd in een bepaling jeugdhulp op 15 april 2026. De aanbieder ontvangt de benodigde informatie en start op 20 mei met de uitvoering van de specialistische jeugdhulp.

Het eerste registratiemoment is de datum waarop de GI vastlegt dat specialistische jeugdhulp noodzakelijk is. In de vervolgfase moet worden bepaald hoe deze datum vanuit de bronregistratie van de GI op een uniforme manier beschikbaar komt voor de landelijke wachttijdregistratie. Het tweede registratiemoment is de datum waarop specialistische jeugdhulp formeel wordt vastgelegd in de bepaling jeugdhulp. Mogelijk kan het JW301-bericht een aanknopingspunt bieden zodra de hulp aan een aanbieder wordt toegewezen, maar de bepaling jeugdhulp zelf vraagt waarschijnlijk om een afzonderlijke bronregistratie of aanvullend datumveld.

Het derde registratiemoment is de datum waarop de aanbieder daadwerkelijk start met de hulpverlening. Ook voor deze route kan het JW305-bericht mogelijk worden benut, mits het datumveld aansluit op de definitie van start hulpverlening.

- Vaststellen noodzaak in plan van aanpak: 5 maart
- Bepaling jeugdhulp: 15 april
- Start hulpverlening: 20 mei
- Toeleidingswachttijd: 41 dagen | Hulpverleningswachttijd: 35 dagen | Totaal: 76 dagen

Registratiemoment	Bronhouder	Mogelijk bericht	Datumveld/ aandachtspunt
Vaststellen noodzaak	GI	Nog te bepalen	Datum uit plan van aanpak of vergelijkbare GI-vastlegging moet uniform beschikbaar komen.
Besluit	GI	JW301 mogelijk als aanknopingspunt	Datum bepaling jeugdhulp vraagt mogelijk aanvullend datumveld of aparte bronregistratie.
Start hulpverlening	Aanbieder	JW305	Alleen bruikbaar wanneer dit de datum van eerste directe zorginhoudelijke contact weergeeft.

Casus 4. Route via strafrechtelijke maatregel

Een jeugdige krijgt specialistische jeugdhulp opgelegd of aangewezen vanuit een rechterlijke of strafrechtelijke beslissing. Uit de beslissing volgt rechtstreeks dat specialistische jeugdhulp moet worden ingezet. Met deze beslissing staat zowel de noodzaak voor specialistische jeugdhulp als de formele inzet daarvan vast.

Het eerste en tweede registratiemoment vallen in deze situatie samen. De datum van de rechterlijke of strafrechtelijke beslissing vormt zowel het moment waarop de noodzaak voor specialistische jeugdhulp wordt vastgesteld als het moment waarop de inzet formeel is bepaald. Er wordt daarom geen afzonderlijke toeleidingswachttijd berekend. Vanaf de datum van de beslissing loopt de hulpverleningswachttijd. Deze eindigt op de datum waarop de aanbieder daadwerkelijk start met de hulpverlening. De totale wachttijd is in deze route daarmee gelijk aan de hulpverleningswachttijd.

De datum van de strafrechtelijke maatregel ontstaat buiten het reguliere gemeentelijke berichtenverkeer. In de vervolgfase moet daarom worden uitgewerkt bij welke partij deze datum wordt geregistreerd en hoe deze betrouwbaar beschikbaar komt voor de landelijke wachttijdregistratie. De datum start hulpverlening is de datum waarop de aanbieder het eerste directe zorginhoudelijke contact heeft volgens de landelijke definitie. Het JW305-bericht kan mogelijk worden benut wanneer daarin deze feitelijke start wordt vastgelegd.

Registratiemoment	Bronhouder	Mogelijk bericht	Datumveld/ aandachtspunt
Vaststellen noodzaak/ formele besluit	Justitiële of betrokken uitvoeringspartij	Nog te bepalen	De datum van de rechterlijke/strafrechtelijke beslissing geldt voor beide registratiemomenten. Geen afzonderlijke toeleidingswachttijd.
Start hulpverlening	Aanbieder	JW305	Alleen bruikbaar wanneer dit de datum van eerste directe zorginhoudelijke contact weergeeft.

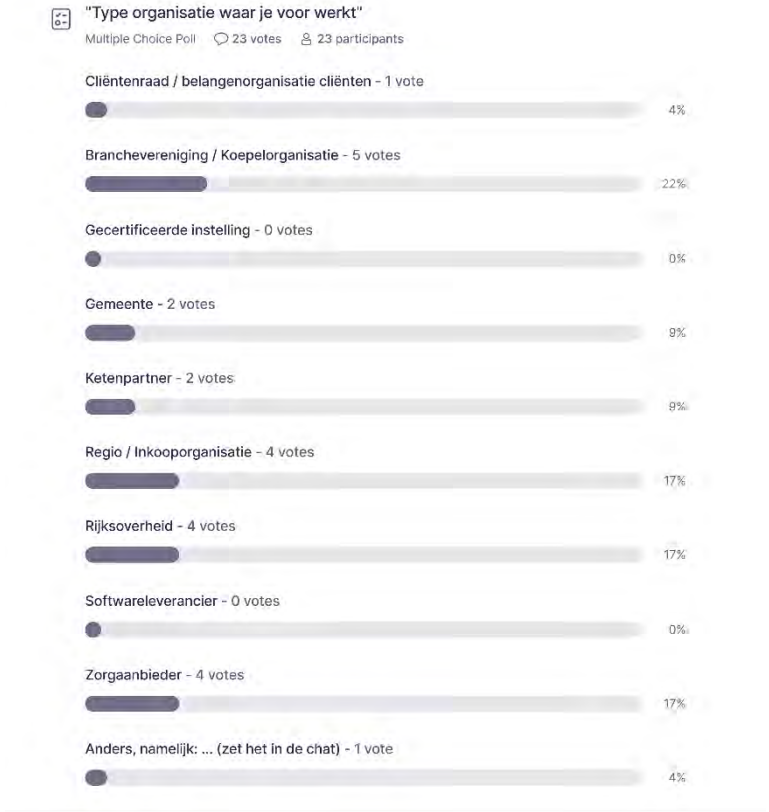
Bijlage 3. Vertegenwoordiging projectteam

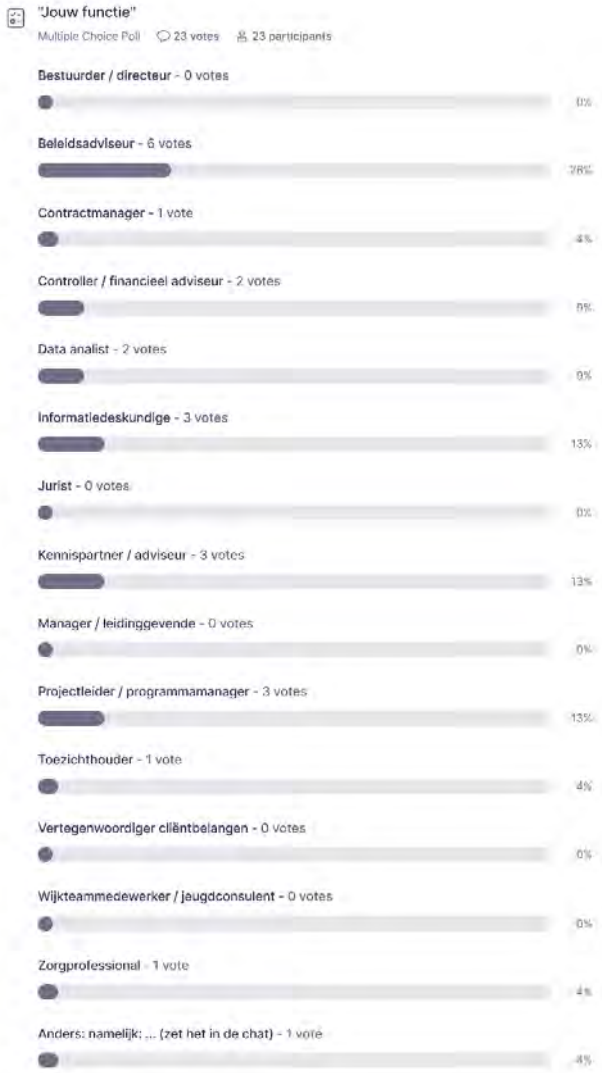
De projectgroep bestond uit vertegenwoordigers van partijen die betrokken waren bij de inhoudelijke uitwerking van definities, registratie en implementatie. In de tabel zijn alleen naam en organisatie opgenomen.

Naam	Organisatie
H. Darid	& Van de Laar
N. Hartkamp	& Van de Laar
A.H.H. Daudey	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
J.J. Janse	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
A. Kamies	Zorginstituut Nederland
E. de Winter	OZJ/GO
M. de Boer	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
R. Rottgering	Jeugdbescherming Gelderland
L. de Fretes	De Viersprong
L.J. Esch	Koraal
N. Eijking	Kenter Jeugdhulp
D. Berendsen	Regio Achterhoek
B. Binsbergen	Pluryn
A. Bosch	Regio Achterhoek
P. van Norden	William Schrikker gezinsvormen
J. Huibers	Regio Rivierenland
C. Kingma	‘s Heeren Loo
E. Keuter	iHub
B. Bonefaas	Regio Haarlemmermeer
G. Estrella Breebaart	Regio Rotterdam-Rijnmond

Bijlage 4. Vertegenwoordiging Klankbordgroep

De klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van gemeenten, regio's, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen, branche- en koepelorganisaties, landelijke partijen en partijen met kennis van gegevensuitwisseling en standaarden. De vertegenwoordiging in de klankbordgroep wisselde per sessie. Daarom is in deze bijlage de vertegenwoordiging opgenomen van de laatste klankbordgroep sessie op 27 augustus 2026.

Bijlage 5. Afzonderlijke gesprekken & interviews

Naast de projectgroep en klankbordgroep zijn afzonderlijke interviews en verdiepende gesprekken gevoerd. Deze gesprekken zijn gebruikt om definities, routes, uitvoeringsvragen en implementatiepunten verder te toetsen. In de tabel zijn alleen naam en organisatie opgenomen.

Naam	Organisatie
M. van IJzendoorn	VGN
N. Epskamp	NZa
C. Vonkeman	NZa
J. Hoogerwerf	NZa
N. Neppelenbroek	NZa
A. Jansen	VNG
M. van den Hoonaard	VNG
H. Hendriks	i-Sociaal Domein
A. Roza	De Nederlandse ggz
J. Iradukunda	Jeugdzorg Nederland
A. Verburg	Jeugdzorg Nederland
H. van Tol	Team Zorgportaal
J. Visschers	Regio Achterhoek
N. Wolters	Regio Achterhoek
A. Pongers	Regio Achterhoek
I. de Laat	BCE Consulting
C. Altena	Ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport
M.L. Piet	Ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport
A.P.M. Pont	Ministerie van justitie en veiligheid
T. Maas	Iederin
J. Van Haare	MIND

Bijlage 6. Geraadpleegde documenten

Onderstaand overzicht geeft alle geraadpleegde documenten weer:

- A-INSIGHTS. (2025). Databehoeften in kaart: Onderzoek naar de gemeentelijke data-uitvragen aan gecontracteerde jeugdzorgaanbieders.
- Andersson Elffers Felix. (z.d.). Verkenning naar het verminderen van de behandelduur in de jeugdzorg: Eindrapport.
- OZJ Aanpak Wachttijden. (2024). Voortgangsrapportage 2024: Aanpak Wachttijden.
- OZJ Aanpak Wachttijden. (2025). Doen wat werkt: Van kortetermijnoplossingen naar systemisch transformeren in de jeugdzorg.
- OZJ Aanpak Wachttijden. (2025). Eindrapportage 2025: Aanpak Wachttijden—De start van een beweging.
- PwC. (2024). Eindrapport onderzoek wachttijdnormering jeugdzorg.
- Bijlage bij de Verantwoordingsrapportage Aanpak Wachttijden november 2025: Sturen op jeugdzorg met betrouwbare data: het kan wél! (2025).
- Haalbaarheidsstudie & strategie Aanpak Wachttijden: Slechts vier datumvelden verwijderd van een oplossing. (2024).
- Knelpuntenoverzicht bij eindrapportage Aanpak Wachttijden. (z.d.).
- Regiovisie monitor 2023. (2023).
- Sleutelbegrippenlijst uniforme definities: Eindversie 2025 [Excelbestand]. (2025).
- Uniforme definities wachttijden: Risico's nav gesprek. (2025).
- Wachttijdproblematiek in regio Rijnmond: De aanpak van wachttijden, bevindingen en advies. (2022).
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Jeugdzorg Nederland, De Nederlandse ggz, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, Valente, & Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (2023). *Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028*.
- & Van de Laar. (2025). *De productstructuur als stevig fundament: Bouwstenen voor passende ondersteuning van kinderen en gezinnen.* Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

& Van de Laar. Organisatieadviesbureau met denkers én doeners voor de publieke sector.

Resultaatgericht, betrokken en met energie. Zo maken wij impact op maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities. Zo brengen wij beweging in organisaties. Zo dragen wij bij aan een weerbare en wendbare publieke sector. Wij helpen bij het ontwikkelen van organisaties en organisatieonderdelen. Door het ontwerpen van passende organisatiestructuren en sturingsconcepten. En door het versterken van leiderschap en het werken aan gewenst gedrag. Wij helpen bij het verkennen van toekomstscenario's voor publieke organisaties. En begeleiden de processen om deze organisaties te vitaliseren en om samenwerking of fusie tot stand te brengen. Wij doen kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de effecten van beleid en naar de sterke en verbeterpunten in organisaties en samenwerkingsverbanden.

In onze analyses zijn we scherp. In onze advisering bieden we concreet handelingsperspectief voor ontwikkeling. Wij kijken waar gewenst ook met een juridische, financiële en/of personele blik naar uw organisatie- en samenwerkingsvraagstukken. Onze passie om direct maatschappelijk impact te maken zetten wij in binnen het sociaal domein. Onder andere door het 'vertalen' van de Hervormingsagenda Jeugd. Ook helpen wij bij de realisatie van de transities op het gebied van klimaat en energie. Het is een greep uit de vraagstukken waarop onze ervaren adviseurs én jonge talenten graag hun hersens kraken én waarvoor zij met passie hun handen uit de mouwen steken. Het zijn thema's waarop wij via onze &VDL Academy graag onze kennis delen. Staat uw vraagstuk er niet tussen? Wij laten ons graag uitdagen op andere thema's in het publieke domein!

Onderzoek & Advies | Procesbegeleiding & Realisatie | Interim | &VDL Academy
& Van de Laar is in vriendschap verbonden met GNGMKRS, ons label voor Interim-bemiddeling, Executive search & Werving en selectie.

& Van de Laar B.V.

Emmasingel 29-11
5611 AZ Eindhoven

Isaac Titsinghkade 4a
1018 CA Amsterdam

en-vandelaar.nl
085 - 747 06 18

& Van de Laar B.V. is lid van de Raad van Organisatieadviesbureaus.

